

Bibliotekarz

CZASOPISMO
POŚWIĘCONE
SPRAWOM
BIBLIOTEK
I CZYTELNICTWA

STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

WARSZAWA
ROK XXXII — 1965

Nr 2

P₅

A P E L

ZARZĄD GŁÓWNY STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH, REPREZENTUJĄCY OSIEM TYSIĘCY ZRZESZONYCH PRACOWNIKÓW BIBLIOTEK POLSKICH, DZIAŁACZY OŚWIATOWYCH I KULTURALNYCH — WYRAŻA ZDECYDOWANY PROTEST PRZECIWKO ZAMIAROWI RZĄDU NIEMIECKIEJ REPUBLIKI FEDERALNEJ ZANIECHANIA Z DNIEM 8 MAJA 1965 R. ŚCIGANIA I KARANIA ZBRODNIARZY WOJENNYCH, WINNYCH LUDOBÓJSTWA W LATACH II WOJNY ŚWIATOWEJ. ZAKRES I RODZAJ ZBRODNI POPEŁNIONYCH NA ZIEMIACH POLSKICH ORAZ W INNYCH OKUPOWANYCH KRAJACH EUROPY WOBEC MILIONÓW LUDZI — MĘŻCZYZN, KOBIET I DZIECI — NIE POZWALA W NASZYM GŁĘBOKIM PRZEŚWIADCZENIU NA REZYGNACJĘ W JAKIMKOLWIEK TERMINIE Z PRÓB WYKRYCIA I UKARANIA WINNYCH. W IMIĘ ZDROWIA MORALNEGO LUDZKOŚCI DOMAGAMY SIĘ OD RZĄDU NIEMIECKIEJ REPUBLIKI FEDERALNEJ DAŁSZEGO NIEUSTANNEGO I KONSEKWENTNEGO ŚCIGANIA I POCIĄGANIA DO ODPOWIEDZIALNOŚCI ZBRODNIARZY, KTÓRZY DOTYCHCZAS UNIKNĘLI ZASŁUŻONEJ KARY.

APELUJEMY W SZCZEGÓLNOŚCI DO BIBLIOTEKARZY, PRACOWNIKÓW KSIĄŻKI I DZIAŁACZY KULTURALNYCH W NIEMIECKIEJ REPUBLICIE FEDERALNEJ, ABY W SOLIDARNYM POTĘPIENIU TRAGICZNYCH I ZBRODNI-CZYCH PRAKTYK EPOKI PIECÓW KREMATORYJNYCH PRZYŁĄCZYLI SIĘ DO NASZEGO PROTESTU WZNOSZONEGO W WARSZAWIE — STOLICY POL-SKI, W MIEŚCIE, KTÓRE W LATACH 1939—1944 STRACIŁO Z RĄK LUDOBÓJ-CÓW PONAD POŁOWĘ SWYCH MIESZKAŃCÓW, W TYM WIELE TYSIĘCY LUDZI KULTURY I NAUKI.

S. OSMÓLSKA

Warszawa

OSTATNIE ZMIANY W UNIWERSALNEJ KLASYFIKACJI DZIESIĘTNEJ

Oblicze wiedzy współczesnej i jej formy dynamicznej — informacji charakteryzuje ciągłość zmian, i ujęcie jej jako całości nie jest łatwe nawet dla naukowców najwyższej klasy. Żywiotowość w kształtowaniu się ludzkiego poznania przekracza możliwości przewidzenia jego rozwoju. Stwierdzone już przez Heraklita prawo wiecznej zmienności działa tu w całej pełni. Kiełkujące gdzieś w głębinach wiedzy tradycyjnej zagadnienia, dziedziny pomocnicze — wyrastają na odrębne. Taką właśnie typową dziedziną, wyrosłą na peryferiach wiedzy tradycyjnej, jest dziecię wieku dwudziestego — cybernetyka. W chwili, gdy wyraz tej wiedzy wcieli się w jakimś zakresie w dokument, biblioteki zaczynają ją magazynować. Od sprawności bibliotecznego aparatu zależy szybkość przepływu nowych dokumentów od magazynu do czytelnika.

Na pierwszy plan wysuwają się tu bezsprzecznie katalogi i kartoteki dokumentacyjne w układzie rzeczowym. Gdy z układu alfabetycznego korzysta ktoś, kto uzyskał już wstępną informację o książce, względnie wraca do niej, — w układzie rzeczowym poszukuje ktoś przynoszący jedynie swoje zainteresowanie, ktoś kto poszukuje nowości.

Szczególnie odnosi się to do kartotek dokumentacyjnych sieci ośrodków informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej, gdzie nowość jest w 90% warunkiem sine qua non wartości dokumentu. Łatwość i szybkość zaś osiągnięcia żądanej informacji zależy od klasyfikacji, klasyfikacja zaś, jak wiadomo, jest jednym z centralnych problemów bibliotekarstwa, nigdzie nie załatwionym zadawalająco. Klasyfikacja druków i dokumentów wszelkiego rodzaju, z natury swojej nie wyczerpuje całej zawartości dokumentu, z drugiej strony klasy w których skupia poszczególne pozycje mają zawsze indywidualne piętno klasyfikatora. W układach rzeczowych typu systematycznego schemat z natury rzeczy jest zawsze spóźniony w stosunku do istniejącego stanu wiedzy, tak jak zawsze opóźnione jest utrwalone już w książkach słownictwo, bibliografia itd. Klasyfikator co krok staje przed problemem gdzie umieścić materiał, który wybujał ponad istniejące klasy. W braku możliwości pomieszczenia w dotychczasowym układzie klasyfikator musi stworzyć symbol klasy nowy, złożony z dwu lub więcej części składowych. W razie, gdy dana karta rozdziela po przez swój nagłówek nie sugeruje w dostatecznym stopniu nowej pozycji — materiał pogrąża się i zostaje zamknięty na siedem spustów; czy i kiedy zostanie wyzwolony? Nie wiadomo. W każdym razie przepływ danego odcinka wiedzy zostaje skutecznie zatamowany.

Wiele bibliotek, szczególnie technicznych, stosuje tzw. uniwersalną klasyfikację dziesiętną; stosują ją, jako rodzaj szyfru międzynarodowego ośrodki informacji

ze względu na konieczność wymiany myśli z ośrodkami zagranicznymi. System ten, pomimo wielu wad, utrzymuje się może ze względu na bardzo obszerny schemat w większej części wyliczający a więc dający gotową klasę. Zawrotna ilość przeszło 140 000 działów pozornie zniechęca do stosowania ich, lecz w praktyce szeroka rozbudowa przy szczegółowych indeksach jest właśnie łatwiejsza: na każdym odcinku schematu klasyfikator otrzymuje coś w rodzaju schematycznego podręcznika danej dziedziny gdzie układ działów informuje go o jej strukturze. Przy ogólnie przyjętym trybie zatrudniania przy pracy klasyfikacyjnej jednego klasyfikatora a więc tego, który zna prawdopodobnie jedną z klasyfikowanych dziedzin a w innych nie posiada dostatecznych podstaw, te odcinki schematów ratują częstokroć przed nieporozumieniami.

W uniwersalnej klasyfikacji dziesiątej do tworzenia nowych symboli uprawniona jest mieszcząca się w Hadze Międzynarodowa Federacja Dokumentacji (Fédération Internationale de Documentation) przy pomocy swej sieci komisji klasyfikacyjnych opracowujących między innymi rozbudowę schematu, szczególnie dziedziny techniki. Uzupełnienia i poprawki rozsyłane są przez instytucję w periodyku pt. *Extensions and Corrections to the UDC*. Wydane w tym czasie pełne i skrócone tablice klasyfikacji mogą czerpać jedynie z tego źródła. Więcej nowego materiału otrzymują instytucje obracające się w tematyce technicznej oraz jej podbudowie — naukach matematyczno-przyrodniczych, lecz ogólnie biorąc i tu napływ nowych działów jest niezadawalający.

Od dawna więc w świecie bibliotekarskim posługującym się ukł istnieje permanentnie głód tablic i głód symboli. Od chwili, gdy ośrodki zakładowe muszą, jeśli nie klasyfikować to odczytywać symbole dziesiątne, sytuacja stała się wręcz katastrofalna: zupełny brak tablic na rynku księgarskim w Polsce i trudności w sprowadzaniu ich z zagranicy pozostawiały te instytucje bez narzędzi do pracy. Zastępował je częstokroć wydawany przez Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej wykaz tematyczny służący do prenumeraty kart dokumentacyjnych i to nie tylko w codziennej pracy ośrodków, lecz i w celach szkoleniowych.

W tym niedosyć tablic i symboli przybyła w roku bieżącym pierwsza pomoc: otrzymaliśmy mianowicie nowe polskie tablice skrócone pt. „*Uniwersalna klasyfikacja dziesiątna. Wydanie skrócone*.” Warszawa 1964 CIINTE. Jest to tłumaczenie angielskiego wydania skróconego pt. „*Universal Decimal Classification. Abridged Edition*.” London 1961 British Standards Institution. Już w tym, stosunkowo skromnym co do objętości, dziele można stwierdzić różne drogi, którymi nowa pozycja wkracza do tablic. Wielu przemysleń trzeba, aby weszła ona w sposób możliwie logiczny; pewne pojęcia charakterystyczne dla danej tematyki i mogące się powtarzać w rozbudowie szczegółowej rozwiązuje się przez dodanie poddziałów analitycznych, krążących jak wiadomo tylko w zakresie danej tematyki. Czasem struktura całego zestawu działów tak się zmienia, że zachodzi konieczność znalezienia jakiegoś miejsca i symbolu rezerwowego, pod który wstawia się przeniesioną tematykę i rozbudowuje się ją na nowych zasadach.

Nie zamierzam pisać recenzji wspomnianych tablic polskich — wydanie z r. 1964 jest wydaniem próbnym; po zebraniu uwag z wszystkich dostępnych źródeł wyjdzie wydanie następne, prawdopodobnie o wiele doskonalsze. Pożyteczne natomiast się wydaje odnalezienie nowych nici w sieci działów oraz charakterystyka ogólna tablic na tle potrzeb obecnych.

Stanowią one bezsprzecznie nowe narzędzie pracy dla szeregu instytucji takich jak biblioteki typu ogólnego, biblioteki techniczne, ośrodki dokumentacji i informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej. Im mniejsze i bardziej ogólne są zbiory

danej biblioteki, tym bardziej tablice skrócone będą wystarczać a nawet przerażać potrzeby. W małej bibliotece technicznej również ich zakres będzie wystarczający. W bibliotekach ogólnych o zbiorach powyżej 20 000 i w zasobnych bibliotekach technicznych już przestaną wystarczać. To samo zjawisko będzie się powtarzać w ośrodkach informacji: przydatność tablic będzie odwrotnie proporcjonalna do precyzji tematyki w kartotekach dokumentacyjnych ośrodków, odwrotnie proporcjonalna do liczebności zbiorów kart, a więc w jednym i drugim przypadku nie będzie zadowalać klasyfikatora czy też użytkownika klasyfikacji. Te instytucje, które dotąd korzystały z pełnych tablic niemieckich i polskich wydawanych przez CIINTE, nie będą się orientować czy np. symbol nie podany w tablicach skróconych został anulowany, czy też brak go poprostu na skutek skrócenia objętości tablic.

Innym problemem jest kształtowanie niektórych działów z pozycji kapitalistycznych, np. działu 3 *Nauki społeczne*. Szczególnie zaznacza się piętno tego w ekonomii, która coraz ściślej wiąże się z techniką. Życie gospodarcze w Polsce i w innych krajach socjalistycznych układa się w inne linie, niż to podano w tablicach, i klasyfikator częstokroć staje w ślepej uliczce. Jest np. smutną koniecznością pozostawienie przez pewien czas polskiej (w tablicach skróconych z r. 1958) wersji działu 333 *Ekonomia rolna, własność wiejska i miejska*, gdyż w nowym wydaniu tablic nie ma miejsca na państwowe przedsiębiorstwa rolne czy państwowe gospodarstwa rolne, państwowe ośrodki maszynowe itd.

W krótkich zarysach nie da się zmieścić innego problemu — całości zmian, które zaszły w wydaniu z r. 1964. Zmiany zasadnicze dotyczą właściwie pięciu odinków tematyki, nie licząc poddziałów miejsca, w których w związku ze zmianami politycznymi na kontynencie Afryki zaszły, jeśli nie przesunięcia granic, to przemianowania poszczególnych krajów. Poddziały wspólne punktu widzenia, ten podstawowy zbiór symboli uzupełniających ważnych przede wszystkim dla techniki, zawiera szereg użytecznych znaków jak np. .001.33 klasyfikacja, .002.22 prefabrykacja, .004.86 odzysk materiału i inne.

Z pozycji działu 3 *Nauki społeczne*, rozwinięta została spółdzielczość ze zmianą podziału w stosunku do stanu dawnego. Poddziały analityczne ujmują formy działalności. Przybyło szereg pozycji takich jak spółdzielnie zaopatrzeniowe, użytkowników, zbytu i sprzedaży, spółdzielnie producentów przeniesiono pod symbol 334.4. W 334.6 zamieszczone zostały „spółdzielnie wykluczające samodzielność członków” czyli również spółdzielnie rolnicze z dodatkiem znaku 63.

Są to wszystko zmiany pomniejszych, przegrupowania w ramach dawnej symbolistyki. Przesunięcia natomiast całkowite tematyki pod symbol rezerwowy i nowy jej układ znajdziemy w trzech działach: geodezji — dawny symbol 526, obecny 528, leśnictwie — dawne 634.9, obecne 634.0, wykończalnictwie 667.1/3 obecnie 677.8.

Nagle i zasadnicze zmiany znajdujemy w geografii; symbole geografii regionalnej świata współczesnego pozostały w dawnej postaci, geografia zaś ogólna (fizyczna i stosowana) uzyskała obszerną rozbudowę, ponieważ jednak obejmuje ona terenowe rozmieszczenie różnych zjawisk geologicznych, biologicznych, ekonomicznych i innych, symbole tworzy się przez 'dwukropek; w ten sposób również geografia fizyczna, dawniej stanowiąca tylko dział geologii, połączona została z działem 911. Pod tym ostatnim symbolem dawniej mieściła się geografia historyczna mająca obecnie znak 913.1 *Geografia świata starożytnego*. Po raz pierwszy znalazł się pod znakiem 911.5 tak ważny element jak typy geograficzne krajobrazów. Prócz tych zmian zasadniczych warto zwrócić uwagę na bogato rozwiniętą obecnie technologię jądrową (94 działy obecnie). W tematyce chemicznej niewielka zmiana nastąpiła w chemii analitycznej: zamiast 543/545 pozostało tylko 543.

Zastosowanie nowej postaci tablic w katalogach rzeczowych i kartotekach dokumentacyjnych ciągnie za sobą wiele żmudnych czaso- i pracochłonnych zmian. Stosunkowo jest ono łatwiejsze w kartotekach dokumentacyjnych sieci ośrodków Centralnego Instytutu Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej, ponieważ tematyka przeważająca w nich szybko się dezaktualizuje. Przy szeregowaniu kart chronologicznym w kolejności zstępującej, nieaktualny zestaw znajdujący się przy tylnej ścianie szufladki (mniej więcej z okresu 5 lat) wyjmuje się i odkłada do archiwum, lub nowe karty wkłada się do szufladki innej, gdzie mamy zamiar zacząć zbierać od nowa. Ponieważ w kartotekach dokumentacyjnych gros materiału stanowią artykuły z czasopism, układ chronologiczny jest najbardziej właściwy. Przy układzie książek jest nieco inaczej.

Dużo poważniej przedstawia się ta sprawa tam, gdzie dokument stanowi wartość przez czas dłuższy lub w ogóle nieograniczony jak w katalogach bibliotek, szczególnie nietechnicznych. Układ wewnątrz działów bywa tam częściej alfabetyczny, rzadziej chronologiczny. Przy konieczności daleko idących zmian w symbolu, całość działu musi być przeniesiona lub przeklasyfikowana (z wycofywaniem starszych wydań zwykle instytucja się nie śpieszy). Można w niektórych przypadkach, gdy np. cały dział geodezji nie jest dzielony na dalszych stopniach, załatwić sprawę w trybie przyspieszonym — na miejscu symbolu dawnego zostawia się tylko kartę rozdzielczą:

526 Geodezja. Miernictwo
zob. 528 Geodezja

lub gdy kart w dziale jest więcej i 528 ulega podziałowi można na dawnym miejscu zostawić 526 z podziałem, notując na przekładce:

526 Geodezja. Miernictwo
(nowe wydania zob. 528)

i na miejscu nowego działu:

528 Geodezja
(starsze wydania zob. 526)

Jeśli pracownicy klasyfikacji rozporządzają czasem i przykładowy dział 526 nie jest zbyt obszerny — można od razu przystąpić do przeklasyfikowania nie zapominając o dokonaniu zmian w katalogu alfabetycznym i na książkach. Symbole w inwentarzu można zostawić w dawnej postaci.

Tablice skrócone wydane przez CIINTE w r. 1964 są więc zdobyczą dla klasyfikatorów Polski (nielicznych co prawda z przyczyny niewielkiego nakładu). Są one kroplą w morzu potrzeb i nie zastępują w zupełności tablic pełnych. Ponieważ ośrodki zakładowe mogą zaczynać klasyfikację dopiero mając je w rękę, więc też CIINTE jako jedyna instytucja w Polsce posiadająca w tym zakresie uprawnienia, prawdopodobnie dołoży wszelkich sił by sieć ośrodków zaopatrzyć w te potrzebne do pracy narzędzia.

Stefania Osmólska

E. PIOTROWSKA
Kołobrzeg

DOBÓR KSIĘGOZBIORU

NA PRZYKŁADZIE MAŁYCH BIBLIOTEK

Podstawowym warunkiem sprawnej działalności bibliotek jest dobrze dobrany księgozbiór. W tym szkicu zajmiemy się głównie małymi bibliotekami publicznymi, gdyż one szczególnie nie powinny być składnicami książek gromadzonych bez wyboru — w przekonaniu, że każdy znajdzie w nich to, co mu jest potrzebne. Małe biblioteki nie mogą być obciążone balastem książek mniej wartościowych i mniej poczytnych, które nie tylko zajmują miejsce, ale i utrudniają niezbyt wyrobionemu czytelnikowi, a nieraz i bibliotekarzowi, znalezienie właściwej książki. Zadaniem publicznych bibliotek terenowych jest przecież nie tylko udostępnienie księgozbioru, ale także propagowanie czytelnictwa, popularyzowanie książki wartościowej.

Dla sprawnego funkcjonowania małych bibliotek ma istotne znaczenie właściwie dobrany księgozbiór, a więc zarówno jego gromadzenie jak i selekcja. Niestety nawet biblioteki powiatowe, nie są w stanie samodzielnie i odpowiedzialnie tych zadań wykonywać.

Centralny zakup książek jest słusznie krytykowany i wraz z całą polityką „komenderowania” w dziedzinie kultury został zaniechany po przemianach październikowych. Centralne ośrodki administracyjne mają i tak przemożny wpływ w tej dziedzinie poprzez politykę wydawniczą, co w połączeniu z centralnym zakupem powodowało często niedocenianie zapotrzebowania społecznego na pewne pozycje czy określone rodzaje literatury i w konsekwencji gromadzenie w bibliotekach całych działów książek nieczytanych.

Słusznie pisze Stanisław Siekierski, że „zainteresowanie czytelników w bardzo wielu bibliotekach skupiło się wokół stosunkowo małej grupy książek, co z kolei było powodem szybkiego ich zniszczenia. W efekcie gros książek wprowadzonych do księgozbiorów bibliotek publicznych, w szczególności do bibliotek małych, przed rokiem 1956 nie reprezentuje dziś większych walorów czytelniczych”.*)

Wraz z decentralizacją w dziedzinie kultury decyzje w sprawie polityki zakupu przesunięto do instancji powiatowych, teoretycznie do kilkusobowych powiatowych, społecznych komisji doboru książek, a praktycznie złożono na barki 1—2 pracowników bibliotek powiatowych dokonujących zakupów w księgarniach. Nie są oni w stanie ocenić (ze względu na znaczną ilość nowości) rzeczywistą wartość i przydatność poszczególnych pozycji, tym bardziej że wobec znikania z półek księgarskich bardziej wartościowej literatury muszą „wyłapywać” te, które są na półkach. Często książki oceniane są powierzchownie, zewnątrznie i w ten to sposób

*) Stanisław Siekierski „Stan i uzupełnianie księgozbiorów bibliotek oraz czytelnictwo literatury pięknej”. Referat na Ogólnokrajową Konferencję Czytelniczą. W-wa 1964 s. 8 (zob. również *Bibliotekarz* nr 1/1965 r.).

uzupełniają księgozbiory. Taka „polityka” gromadzenia stanowi w pewnych wypadkach regres w stosunku do centralnego zakupu, gdyż nierzad biblioteki opróżniają w księgarniach półki tylko z tych książek, których nie wykupili indywidualni nabywcy, uprzywilejowani np. w małych miasteczkach przez księgarzy.

Niedostateczne znaczenie dla usprawnienia polityki doboru mają także wykazy zalecające pozycje do zakupu opracowywane przez placówki centralne i wojewódzkie.

Dla uniknięcia chaosu i żywołości w doborze księgozbiorów należałoby powołać kompetentne i operatywne zespoły pracowników — komisje doboru. Trudno liczyć, aby takie komisje powstały w większości powiatów. Wydaje się, iż wystarczyłoby zorganizowanie wojewódzkich komisji doboru książek, w skład których powoływano by tylko osoby zawodowo odpowiedzialne za ten dział pracy bibliotecznej. Do komisji powinni być powołani zarówno pracownicy WiMBP; bibliotek naukowych jak i bibliotek powiatowych. W ten sposób odpowiednie grono pracowników mogłoby w szeregu podkomisji dokonywać bieżącej oceny różnych rodzajów piśmiennictwa oraz kwalifikować zapotrzebowania na poszczególne pozycje zgłaszane przez biblioteki różnych szczebli.

Zespół pracowników zajmujących się sprawami gromadzenia mógłby również ustalać wytyczne czy wręcz wykazy dla przeprowadzenia selekcji księgozbiorów. W większych ośrodkach wojewódzkich pożądane byłoby zresztą powoływanie osobnych komisji, których działalność byłaby swego rodzaju kontrolą (między innymi) polityki zakupów.

Dla centralnego ośrodka koordynującego sprawy gromadzenia i selekcji pozostałoby ważne zadanie porównywania i oceny działalności poszczególnych komisji terenowych. Ciekawe byłoby zestawienie zapotrzebowań poszczególnych komisji wojewódzkich, co mogłoby stanowić ważne wskazówki dla polityki wydawniczej, szczególnie co do wielkości nakładów pozycji projektowanych do wznowienia. O wiele jednak bardziej ciekawa byłaby ocena rozwoju czytelnictwa w oparciu o zróżnicowaną regionalnie politykę zakupu. Wymiana konkretnych doświadczeń między wojewódzkimi komisjami mogłaby stać się także ważnym czynnikiem kształtowania polityki wydawniczej, jednej z trudniejszych dziedzin socjalistycznego budownictwa kulturalnego.

Zorganizowanie wojewódzkiej komisji gromadzenia powinno mieć pozytywny wpływ na lepszą dystrybucję książek oraz na technikę bibliotekarską w takich np. dziedzinach jak dobór książek oprawionych, zaopatrzonych w drukowane karty katalogowe itp. W ten sposób można by przygotować zarówno stałe jak i ruchome zestawy dla punktów bibliotecznych — oprawione, odpowiednio zapakowane, zaopatrzone w drukowane spisy i materiały propagandowe itp.

Aby zachować pewną elastyczność w polityce doboru księgozbioru pożądane byłoby jednak przekazywanie 10—20% funduszy na zakupy książek do dyspozycji bezpośrednio bibliotekarzom obsługującym czytelników, którzy w ten sposób mogliby zakupywać książki bardziej poszukiwane na ich terenie. Z kolei warto byłoby również, aby 10—20% funduszy było wydatkowanych centralnie, co mogłoby się przyczynić do lepszego zaopatrzenia bibliotek terenowych zarówno w wydawnictwa encyklopedyczne, informacyjne i inne, które bezspornie potrzebne są w każdej bibliotece powiatowej czy gromadzkiej jak i w książki szybko znikające z półek księgarskich.

Podejmowanie wielu konkretnych decyzji przez ośrodki centralne jest często trudne także ze względu na zróżnicowanie regionalne kraju. Z tego powodu należy również z uznaniem oceniać decentralizację w dziedzinie kultury, pozwalającą na lepsze uwzględnienie zarówno zróżnicowanych zainteresowań i potrzeb czytelników jak i doświadczeń bibliotekarzy, którzy dzięki swym stałym kontaktom najlepiej znają swoje środowiska. Chodzi jednak o to, by miejsca dogmatycznego centralizmu nie zajęły chaotyczne procesy żywołości. Dlatego też należy tworzyć instytucje zdolne do koordynowania procesów kulturalnych — koordynowania uwzględniającego w tym wypadku właśnie zarówno zróżnicowane zainteresowania i potrzeby czytelników jak i doświadczenie bibliotekarzy.

ORGANIZACJA ZAKUPÓW KSIĄŻEK W POWIATOWEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ W KOZIENICACH

Charakterystyka powiatu i sieci bibliotek publicznych

Wszelkie prace wstępne poprzedzające zakup książek dla placówek terenowych uwzględniają dwie grupy zagadnień.

Pierwsza obejmuje dane o powierzchni powiatu, jego podziale terytorialnym i zaludnieniu.

Druga — uwzględnia charakterystykę powiatu pod względem gospodarczym, przemysłowym, socjalnym oraz związane z tym potrzeby i zainteresowania poszczególnych, typowych grup środowiskowych.

Powiat kozienicki zajmuje obszar o powierzchni 107 766 ha i posiada 75 850 mieszkańców. Z dwóch miast — Kozienice liczą 6 300 mieszkańców, a Pionki 12 350. Pozostała część powiatu, podzielona na 20 gromad ze 189 sołectwami, zaludniona jest przez 57 200 mieszkańców. Referat Statystyki PPRN w Kozienicach określa roczny przyrost ludności w powiecie na około 1,5% w stosunku do ogółu mieszkańców. Są to orientacyjne dane na lata 1963—65.

Rolnictwem zajmuje się aktualnie 1/3 ogólnej liczby mieszkańców powiatu, tyleż prawie zatrudnionych jest w przemyśle i innych instytucjach państwowych, spółdzielczych oraz punktach usług. Pozostała część ludności powiatu to: ucząca się młodzież, emeryci, renciści i dzieci.

Na terenie powiatu jest czynnych: 6 kin, 1 PDK, 15 klubokawiarni „Ruch”, 5 świetlic gromadzkich, 13 bibliotek przyzakładowych, 72 szkoły. W zakładach pracy i mieszkaniach prywatnych zarejestrowano 702 telewizory.

Sieć placówek bibliotecznych zaspokaja bieżące potrzeby czytelnicze środowiska a po uzupełnieniu jeszcze jednym tylko punktem stanie się siecią pełną.

Przedstawia się ona następująco:

- 1 Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Kozienicach
- 1 Biblioteka Miejska w Pionkach
- 1 filia Biblioteki Miejskiej w Pionkach
- 20 bibliotek gromadzkich
- 10 filii bibliotek gromadzkich
- 154 punkty biblioteczne na wsi

9 bibliotek ma czytelnie. W miesiącach wakacyjnych działa dodatkowo 4—6 punktów w ośrodkach kolonijnych, kampingowych i wypoczynkowych.

Na dzień 31 grudnia 1963 r. było zarejestrowanych w bibliotekach łącznie 13 488 czytelników, co stanowi 17,8% ogółu mieszkańców. Wypożyczeń ogółem było 211 711 (tj. 15,7 woluminów na 1 czytelnika), a stan księgozbioru wynosił ogółem 132 720 woluminów (tj. 9,8 wol. na 1 czytelnika a 1,7 wol. na 1 mieszkańca). Spośród 13 488 czytelników w powiecie — dzieci do lat 14 stanowią 47,3%.

Spośród 211 711 wypożyczeń w 1963 r. — 45,7% ogólnej liczby wypożyczeń dokonały dzieci do lat 14 (18,8 wol. na 1 czytelnika do lat 14). Na 1 czytelnika w wieku powyżej 14 lat przypada 13,7 wol.

Struktura księgozbiorów

a) Księgozbiór zgromadzony w bibliotece powiatowej oraz podległych placówkach terenowych liczy 132 720 wol., w tym:

literatura piękna dla dzieci	— 20%
literatura piękna dla dorosłych	— 51,4%
literatura popularnonaukowa	— 28,2%
w tym encyklopedie, słowniki	— 0,72%
literatura rolnicza	— 4,7%
literaturoznawstwo i bibliotekoznawstwo	— 0,4%
gazety i czasopisma	— 0,3%

Niestety znikomą część, bo zaledwie 0,03% wszystkich naszych zasobów, stanowią regionalia. Na pewno nie udało nam się dotrzeć do wszystkich zbieraczy i punktów sprzedaży antykwarycznej.

b) Księgozbiór w bibliotekach gromadzkich wynosi ogółem 106 093 wol. i obejmuje:

literatura piękna dla dzieci	— 20,0%
literatura piękna dla dorosłych	— 52,0%
literatura popularnonaukowa	— 28,0%
w tym encyklopedie, słowniki	— 0,75%
literatura rolnicza	— 5,4%
literaturoznawstwo i bibliotekoznawstwo	— 0,37%

Wzmógł się popyt na książkę rolniczą zaznaczył się późną jesienią 1962 r., kiedy to w naszym powiecie utworzono kursy Masowych Szkoleń Rolniczych. Do 1962 roku było ogółem w bibliotekach literatury rolniczej 3,1%, a obecnie jest jej 5,4%.

Planowe uzupełnianie zbiorów

Każdy nowy rok rozpoczynamy wycinkową analizą struktury zakupionych w minionym roku książek. Analizie podlegają wyłącznie te pozycje, które ukazywały się jako nowości. Struktura tych wpływów daje nam obraz proporcji i stosunków zachodzących pomiędzy poszczególnymi działami. Ponadto jest dla nas pewnym wskaźnikiem, wg którego jesteśmy w stanie określić, ile książek nowych (a w przypadku literatury popularnonaukowej — książek aktualnych) przypada średnio na jedną placówkę wiejską.

Analizujemy 5—6 bibliotek, pracujących w środowiskach o podobnych cechach gospodarczych i kulturalnych.

Ostatnio badaliśmy 6 bibliotek gromadzkich (Magnuszew, Głowaczów, Januszno, Brzoza, Sieciechów, Gniewoszew), znajdujących się w rejonach uprawy truskawek i warzyw. Są to miejscowości o dużej gęstości zaludnienia i dość dobrze zagospodarowane. Poważny procent pracujących mieszkańców stanowią chłopcy-robotnicy. W miejscowościach tych są kluby wiejskie „Ruch” lub świetlice gromadzkie.

Wyniki analizy ujawniły niedostatki w zaopatrzeniu księgozbiorów w literaturę popularnonaukową. Toteż staramy się nasycić te biblioteki pozycjami najbardziej poszukiwanymi jak np. z zakresu: oświaty rolniczej, oświaty sanitarnej, metod nowoczesnego gospodarowania, obsługi domowej sprzętu elektrycznego, racjonalnego żywienia, kroju i szycia, pracy na drutach itp.

W wypadkach nietypowych zapotrzebowania czytelników na bardziej specjalistyczną książkę sprowadza się ją w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych, przezwłaszcza z biblioteki powiatowej czy wojewódzkiej. Np. w roku ubiegłym otrzymaliśmy tą drogą z WiMBP — 42 książki.

Wiemy z doświadczenia, że mieszkańcy miejscowości położonych obok większych miast osiedli (gdzie jest kino, teatr, dom kultury lub wyżej zorganizowana biblioteka z czytelniami) mają zupełnie inne zainteresowania i potrzeby czytelnicze niż ci, dla których jedyną atrakcją jest wyłącznie radio, remiza strażacka i co najwyżej świetlica lub klub wiejski. Informacje te uzyskujemy przez bezpośredni kontakt z czytelnikami w czasie wyjazdów instruktażowych.

Źródła wiadomości o książce i ich wykorzystanie

W zasadzie korzystamy z tych dostępnych dla nas źródeł, z których korzystają wszystkie biblioteki szczebla powiatowego. Staramy się studiować je możliwie jak najwnikliwiej korzystając z pomocy fachowców, rzeczoznawców i ekspertów (oczywiście na miarę możliwości miasteczka powiatowego). Staramy się zachować maksimum obiektywizmu przy studiowaniu „AZ-ów” i relacji sprzedawców. Obok zapowiedzi wydawniczych korzystamy ponadto z takich źródeł jak: „Nowe Książki”, karty adnotowane Zakładu Bibliografii Zalecającej Biblioteki Narodowej, katalogi księgarskie Domu Książki, kwerendy i katalogi Państw. Wydawn. Rolniczego i Leśnego oraz z innych planów wydawniczych.

Najczęściej podejmujemy decyzje o zakupie książki na podstawie autopsji. Bardzo często korzystamy z informacji naszych czytelników.

Przy analizowaniu czytelniczych potrzeb środowisk na rok bieżący uwzględniliśmy pozycje wydawnicze związane tematycznie z takimi zagadnieniami jak: 1000-lecie Państwa Polskiego, XX-lecie PRL, XX-lecie PPR, Rok Żeromskiego, masowe szkolenie rolnicze, międzynarodowe aktualne wydarzenia, kosmos i loty kosmiczne, Afryka.

Niestety, nie jesteśmy w stanie zapewnić wszystkim placówkom wszystkich pozycji z dwóch prostych powodów: brak niektórych popularnych książek, które można by udostępnić aktualnie i niezwłocznie oraz szybkie dezaktualizowanie się zakupionych pozycji.

Wiele tytułów zakupujemy z okazji konkursów czytelniczych organizowanych centralnie lub przez WiMBP w Kielcach.

W ostatnich latach zakupiliśmy ponadto pewną ilość książek dla kształcących się zaocznie. Zakupy te nie są jednakże zbyt pokaźne, gdyż w dużej mierze korzystamy z wypożyczeń międzybibliotecznych z WiMBP lub za pośrednictwem WiMBP z bibliotek naukowych i specjalistycznych. Poza tymi zakupami staramy się także wyposażać nasze placówki w księgozbiory podręczne poprzez systematyczne uzupełnianie ich coraz to nowszymi, bardziej aktualnymi i atrakcyjniejszymi pozycjami.

We wszystkich bibliotekach wydzieliliśmy tzw. „biblioteczki wzorowego rolnika”. Są one eksponowane na osobnych regałach i posiadają bogatszą oprawkę reklamową. Staramy się je systematycznie uzupełniać nowymi pozycjami i wyposażać w szczegółowe katalożki tematyczne.

Zaopatrzenie w beletrystykę naszych bibliotek gromadzkich niewiele różni się od posiadanych zasobów w bibliotekach miejskich. Najchętniej czytane są książki o II wojnie światowej, wspomnienia żołnierzy i partyzantów, opisy walk, literatura obozowa itp. Wiśniewska czyta również chętnie Iwaszkiewicza, Breżniewa, Brodzkiego i innych polskich autorów, a także współczesnych pisarzy obcych nie wyłączając oczywiście wielkiej amerykańskiej czwórki.

Sprawy techniczne

1. Komisja Doboru Książek

Przy PiMBP w Kozienicach od szeregu lat działa Komisja Doboru Książek. Ma ona głos doradczy przy zakupach książkowych oraz analizuje zapotrzebowanie bibliotek. W skład Komisji wchodzi 9 osób. Decyduje ona o zakupie książek z budżetu PiMBP oraz z funduszu Koła Przyjaciół Bibliotek. Komisja Doboru Książek posiada swoją pieczęć, którą stempluje rozdzielnik opracowany i wypełniony przez Komisję oraz ostatnią stronę faktury zbiorczej. Książki zakupione z funduszu Koła Przyjaciół Biblioteki stemplowane są przed udostępnieniem pieczęcią o treści: Zakupiono z funduszu KPB.

A oto jak technicznie przebiega działalność Komisji:

Po uwzględnieniu dezyderatów nadesłanych przez biblioteki gromadzkie oraz zacierpnięciu wiadomości o książkach z wszelkich dostępnych nam źródeł, zamawiamy je w księgarni powiatowej. Po sprowadzeniu żądanych pozycji są one wykładane na specjalnej ladzie w księgarni i przez 2 — 3 dni członkowie komisji mogą zapoznać się z nimi w chwilach dla nich najwygodniejszych. Osobno leżą książki proponowane przez księgarnię. Członkowie Komisji robią notatki i uwagi w notesach. Pierwszego dnia po zlikwidowaniu wystawy książki te są przynoszone po jednym egzemplarzu do biblioteki. W każdej książce znajduje się karta z notatką o liczbie egzemplarzy. Komisja sprawdza zgodność tytułów i ilości z księgą zamówień prowadzoną przez PiMBP i przystępuje do opracowania rozdzielnika. Sporządzone uprzednio notatki o książkach i ich ponowny przegląd decyduje o zaszeregowaniu do zestawu dla danej placówki. Posiedzenia komisji nie są protokółowane, zatwierdzany jest natomiast wspólnie opracowany rozdzielnik przez opieczetowanie go stemplem komisji i złożenie podpisów jej członków.

W taki sposób opracowany rozdzielnik służy za podstawę do sporządzenia przez księgarńską fakturę zbiorczą dla PiMBP i faktur jednostkowych dla bibliotek jej podległych. Bibliotekarka PiMBP porównuje rozdzielnik z fakturami i robi ewentualne poprawki. Posiedzenia Komisji odbywają się przed każdym zakupem, tj. średnio raz w miesiącu.

2. Dezyderaty i katalog centralny

Biblioteki nasze posiadają zeszyty dezyderatów. Bibliotekarze prowadzą w nich notatki dotyczące potrzeb czytelników. Bibliotekarz korespondencyjnie lub telefonicznie informuje PiMBP o żądanej przez czytelnika książce. Poszukuje się ją zatem w naszym katalogu centralnym. Jeżeli okazuje się, że znajduje się ona w innej bibliotece, informujemy o tym obie placówki i polecamy przesłać książkę w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych. Jeżeli książki nie ma w ogóle w naszych placówkach, a cena jej jest przystępna dokonujemy zakupu.

W takich i wielu innych przypadkach nieocenione usługi daje nam katalog centralny. Karty tego katalogu są u nas rubrykowane specjalnym stemplem, zaś biblioteki są znakowane pełnymi nazwami miejscowości, co wyklucza pomyłki i ułatwia pracę naszym praktykantom i nowym pracownikom.

3. Zamówienia, rozdzielniki, „AZ-ty”

Księga zamówień zawiera pewną liczbę tytułów oraz rubrykę z ceną książki. Podsumowanie tej rubryki umożliwia nam sporządzenie zbiorczego zamówienia na zakup książek. Kwotę podajemy oczywiście w przybliżeniu. Zamówienie sporządza się w trzech egz., z których I składa się w księgowości, II-gi w księgarni, III-ci zostaje w naszej kancelarii i służy jako uzupełnienie do rozdzielnika i faktury zbiorczej.

Zamówienie zbiorcze, podpisane przez kierownika PiMBP, z-cę insp. d/s kultury i głównego księgowego ma za zadanie:

- a) zorientowanie księgarni, że na koncie biblioteki jest odpowiednia kwota;
- b) powiadomienie księgowości Wydz. Oświaty i Kultury o planowanym zakupie i przybliżonym terminie płatności.

Przelew natomiast dokonywany jest w terminie pięciu dni od chwili wpłynięcia faktury zbiorczej z księgarni. Rozdzielnik wypełnia bibliotekarka w czasie posiedzenia Komisji Doboru Książek. Wypełniony i podpisany przez Komisję i główną księgową (w 2 egz.) zostaje przekazany księgarni w jednym egz. Na jego podstawie sporządza się tam faktury jednostkowe i paczkuje książki do wysyłki. Na przestrzeni ostatnich trzech lat miała miejsce tylko jedna nieznaczna pomyłka i to na skutek przemęczenia pakowaczki. Porto i inne opłaty pocztowe ponosi księgarnia.

4. Współpraca z księgarnią „Domu Książki”

Układa się ona doskonale, w poczuciu dobrze spełnianego obustronnie obowiązku, wzajemnej pomocy, szacunku dla towaru, pieniądza oraz potrzeb środowiska. Fakt ścisłego przestrzegania rozdzielnika od trzech lat eliminuje tzw. przypadkowe wkładanie się nie zamawianych książek. Jedynym mankamentem jest niemożność nabywania pozycji lekturowych.

5. Budżet i jego realizacja

W budżecie naszym w § 14 kwoty i ich realizacja przedstawiały się od roku 1960 następująco:

rok	budżet	zrealizowano	procent	zakupiono książek
1960	209 300	188 839,50	90%	10 887
1961	139 700	137 350,80	99%	7 709
1962	120 000	129 543,60	108%	6 874
1963	210 000	200 040,60	95%	11 184
1964	143 000	53 835,50	38%	2 877

6. Instruktaż

Instruktaż ma u nas charakter dwojaki i polega na szkoleniu w czasie seminariów oraz na instruowaniu w terenie.

(1). Szkolenie na seminariach między innymi zagadnieniami uwzględniła także przegląd nowości wydawniczych z jednoczesnym omówieniem krótkich recenzji i dyskusja.

Wszyscy bibliotekarze prowadzą od szeregu lat „zeszyt lektur” w którym notują wszelkie informacje o książce. Są to informacje własne, kolegów i instruktora. Instruktor zapoznaje także bibliotekarzy z nabytkami PiMBP. Informacja ta po wprowadzeniu do zeszytów służy bibliotekom gromadzkim przy ewentualnych wypożyczeniach międzybibliotecznych. Wypowiedzi i zamówienia bibliotekarzy są brane przez naszą komisję pod uwagę przy zakupie książek. Na seminariach ekspozujemy wystawki nowości z załączonymi katalogami kart adnotowanych i kartotekami recenzji lub autorów. Ogromnie ważnym czynnikiem w naszej pracy jest instruktorsko-metodyczna pomoc WiMBP. Częste przyjazdy instruktorów bardzo korzystnie wpływają na rozwikłanie różnych problemów związanych z zakupem.

(2). Szkolenie na seminariach obejmuje obok wymienionych już zagadnień także szkolenie ze znajomości literatury. Instruktorzy nasi w czasie swych wizyt w bibliotekach gromadzkich zachęcają bibliotekarzy do systematycznego poznawania powierzonych im zasobów. Bardzo ściśle egzekwujemy umiejętność wypowiadania się na temat poszczególnych pozycji dowolnie wskazanych na półce. Byłoby przesadą twierdzić, że sprawa ta osiągnęła już szczyty doskonałości. Faktem jest jednakże, iż systematyczna praca w tym kierunku daje pewne efekty i zmusza bibliotekarzy do wysiłku i aktywności.

Wnioski

(1). Budżet PiMBP na zakup książek powinna cechować stabilizacja z uwzględnieniem wzrostu ludności (rocznie 1,5%).

(2). Domy Książki nie są w stanie w pełni pokryć zamówienia bibliotek, co spowodowane jest zbyt niskimi nakładami i nierównomiernym zaopatrywaniem księgarni w pozycje wydawnicze.

(3). Wydaje się słuszne, by AZ-ty jako główne źródło informacji o książce, uwzględniały także klasyfikację dziesiętną przy wszystkich adnotacjach.

Marian Grzybowski

H. WIĄCEK
Warszawa

BIBLIOTEKI Powszechne w Kraju Pięciuset Wysp (I)

NOTATKI Z POBYTU W DANII

O duńskich bibliotekach powszechnych, stanowiących podstawowy element systemu bibliotecznego, wie się dziś sporo, bądź z lektury zagranicznej literatury fachowej, bądź z bezpośredniej relacji kolegów-bibliotekarzy, którzy je zwiedzali. Ze swej strony chciałabym dorzucić do tych wiadomości kilka spostrzeżeń charakteryzujących założenia tego systemu, który w świecie bibliotekarskim uchodzi za jeden z przodujących.

Na początek — dla przypomnienia — kilka skrótowych danych o samym kraju: państwo wyspiarskie o powierzchni prawie 8-krotnie mniejszej od Polski, złożone z ok. 500 wysp; stolica Kopenhaga — centrum życia kulturalnego, politycznego i turystyki międzynarodowej — liczy wraz z przedmieściami prawie 1 200 000 mieszkańców tj. ok. 1/4 ogółu ludności, wynoszącej 4 600 000; drugie większe miasto uniwersyteckie Aarhus — ok. 175 000; kraj kapitalistyczny o wysokiej stopie życiowej, zasobny, gospodarny; struktura zawodowa ludności: rolnictwo 22,9%, przemysł przetwórczy 25,7%, usługi 21%, handel 14,1%; ok. 69% ludności mieszka w miastach, minimalne różnice w standardzie życiowym między wsią a miastem; kraj bez analfabetów, o bogatych tradycjach społecznego ruchu oświatowego.

Z zagadnień organizacyjnych bibliotekarstwa powszechnego

Trwałą podwalinę organizacyjną duńskiego bibliotekarstwa powszechnego stanowi ustawa biblioteczna wprowadzona — jako pierwsza w krajach skandynawskich — w 1920 r. Późniejsze jej modyfikacje nie naruszyły fundamentalnej zasady, którą można by sprowadzić do dwu zasadniczych założeń: centralizacja

kierownictwa oraz prac bibliotekarsko-bibliograficznych, decentralizacja w pracy terenowej.

Aby prześledzić formy tego dwukierunkowego działania, należałoby przyjrzeć się bliżej komórkom funkcjonalnym, powołanym do tych zadań. W grę wchodzi tu przede wszystkim: Państwowy Inspektorat Bibliotek (Statens Bibliotekstilsyn), Centrala Biblioteczna (Bibliotekscentralen) oraz biblioteki centralne, stanowiące kręgosłup całego organizmu bibliotecznego.

Państwowy Inspektorat Bibliotek, istniejący od 1920 r., jest organem kierowniczym, odpowiedzialnym za całokształt i kierunek polityki bibliotecznej. Czuwa nad właściwym rozwojem sieci, zapewnia środki finansowe oraz nadzoruje pracę komórek terenowych. Jednym z podstawowych jego zadań jest rozdział zasiłków państwowych. Na terenie Danii, gdzie biblioteki są częściowo finansowane przez samorządy lokalne, częściowo przez państwo — wg zasad zawartych w prawie bibliotecznym — sprawa to dość skomplikowana i nastroczająca sporo kłopotów. Rzecz charakterystyczna, że im większe są świadczenia gmin, pomoc państwa również wzrasta.

Funkcje doradcze i nadzorcze sprawuje Inspektorat poprzez inspektorów i konsultantów fachowych np. z dziedziny budownictwa bibliotecznego, bibliotek dziecięcych itp. Muszę tu od razu podkreślić zjawisko, na które często zwracali mi uwagę duńscy koledzy-bibliotekarze i to od najwyższego do najniższego stopnia organizacyjnego: we współpracy poszczególnych ogniw nadrzędnych z podległymi jednostkami niższymi systemu wysuwa się na plan pierwszy i akcentuje potrzebę wszechstronnej pomocy, poradnictwa, a nie systematycznej kontroli i odgórnego dyrygowania. Dlatego też i metody pracy Inspektoratu grawitują raczej w kierunku pośredniej lub bezpośredniej pomocy fachowej, konsultacji specjalistycznych, ulepszenia sposobów i warunków pracy bibliotek w skali krajowej. Wyrazem tych tendencji, obejmujących wszystkie biblioteki sieci, jest choćby utworzenie ostatnio specjalnej komórki do spraw racjonalizacji pracy bibliotecznej. W niedługim czasie ma się ukazać publikacja, oparta na 3-letnich badaniach eksperymentalnych nie tylko w bibliotekach duńskich, lecz również szwedzkich i norweskich, wskazująca na konkretne możliwości dalszych uproszczeń, racjonalizacji i technizacji prac w bibliotekach.

Dalszym dowodem szeroko pojętej funkcji kierowniczej, obejmującej generalne problemy całego bibliotekarstwa, jest opracowanie przez komisję fachowców pod kierownictwem Inspektoratu noweli prawa bibliotecznego, które ma obowiązywać od 1.IV.65 r. Wnosi ono nowe projekty organizacyjne oraz zwiększa możliwości dalszej rozbudowy bibliotek powszechnych.

Państwowy Inspektorat Bibliotek ma również decydujący głos w sprawach polityki personalnej, zwłaszcza jeśli chodzi o obsadę kierowników bibliotek centralnych. W jednej z jego komórek prowadzona jest ponadto centralna statystyka biblioteczna, ogłaszana corocznie w „Roczniku Bibliotecznym” (Biblioteksarbog). Zawiera on podstawowe dane całego bibliotekarstwa duńskiego ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek powszechnych.

Centralny organ kierowniczy, ciągle postulowany i wciąż nieosiągalny w naszych warunkach, ma istotne znaczenie i wpływ na działalność oraz ukierunkowanie rozwoju bibliotek powszechnych Danii.

Centrala Biblioteczna przyjęła tę nazwę w 1962 r. W zasadzie kontynuuje ona działalność dawnego Duńskiego Biura Bibliograficznego (Dansk Bibliografisk Kontor), które powstało dla potrzeb bibliotek powszechnych w 1939 r. Jednak nowa nazwa, połączona z rozszerzeniem zakresu czynności placówki, stanowi zarazem symbol zmian, jakie na tej przestrzeni czasu zaszły w bibliotekarstwie duńskim. Świadczy o dalszym zaawansowaniu w centralizacji prac bibliotecznych, które mają służyć wszystkim placówkom sieci.

Główny nurt pracy Centrali płynie jakby dwoma korytami: pierwszy dotyczy działalności informacyjno-bibliograficznej i edytorskiej, drugi — o charakterze bardziej komercyjnym i usługowym — wiąże się z zaopatrzeniem bibliotek w materiały, pomoce i sprzęt biblioteczny.

Nie sposób wyliczać tu szczegółowo dorobku Centrali w zakresie prac bibliograficznych, ograniczyć się muszę do podstawowych dziedzin jej działalności, służących przede wszystkim potrzebom bibliotekarstwa powszechnego. Składają się na nie:

- a) opracowanie i redagowanie bibliografii narodowej w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z Biblioteką Królewską, otrzymującą egzemplarz obowiązkowy. Tygodniowe wykazy produkcji wydawniczej (odpowiednik naszego „Przewodnika Bibliograficznego”) ukazują się co sobotę w organie księgarzy duńskich (Det Danske Bogmarked), kumulowane są następnie w przeglądy miesięczne, roczne i pięcioletnie. Prenumerowane przez wszystkie biblioteki stanowią podstawę i pomoc przy bieżącym zakupie;
- b) wydawanie katalogów wzorcowych — literatury starszej oraz ukazującej się aktualnie — w 3-ch wersjach: dla bibliotek miejskich, wiejskich oraz dla dzieci i młodzieży (głównie dla użytku bibliotekarzy, odpowiednik naszych „Książek dla bibliotek”);
- c) wydawanie spisów tzw. literatury uzupełniającej do nauczania w szkole (pomoc dla nauczycieli i bibliotekarzy szkolnych przy uzupełnianiu zbiorów);
- d) opracowywanie wyborowych katalogów tematycznych np. nut, płyt, literatury rolniczej, technicznej itp.;
- e) wydawanie spisu czasopism;
- f) szeroko zakrojona akcja wydawnicza bezpłatnych materiałów reklamowych, przeznaczonych dla publiczności. Są to przede wszystkim: krótkie, 4-stronicowe najczęściej, spisy bibliograficzne wybranej literatury o pomysłowym i zgrabnym rozwiązaniu graficznym, ulotki reklamowe, zakładki do książek itp. Ostatnio Centrala wydaje również w tej formie karty biograficzne pisarzy krajowych i obcych, z podobizną autora i krótką charakterystyką jego twórczości. Na marginesie warto zauważyć, że nasze bardzo skondensowane i syntetyczne karty biograficzne, wydawane przez Bibliotekę Narodową, są chyba i bardziej treściwe i praktyczniejsze w użyciu, gdyż można je wstawić do katalogu. Dla użytku czytelników dorosłych wydaje się również co pół roku czasopismo „Nowości Biblioteczne” (Biblioteksnyt), a dla dzieci dwumiesięcznik „Dziecko i Książka” (Børn og Bøger), zawierający recenzje nowości oraz artykuły związane z biblioteką i czytelnictwem.

Przytoczony tu rejestr prac, niepełny zresztą, bo nie obejmujący publikacji dla potrzeb bibliotek naukowych (Centralny Wykaz Czasopism, Bibliografia Zawartości Gazet itp.), nie wyczerpuje działalności wydawniczej Centrali. Pełni ona jednocześnie funkcję głównego wydawnictwa w fachowej literatury bibliotekarskiej, i ma na swoim koncie szereg podręczników z zakresu techniki bibliotecznej, skrypty dla użytku Szkoły Bibliotekarskiej; w jesieni br. ma ukazać się obszerna selekcyjna bibliografia duńskiej literatury bibliotekoznawczej. Wśród już wydanych publikacji pozazdrościć można bibliotekarzom duńskim dwóch źródłowych opracowań z historii bibliotekarstwa powszechnego, obejmujących okres od 1770—1940 r.; kiedy i my wreszcie, poza istniejącymi przyczynkami, zdobędziemy się na długofalową, syntetyczną pracę nad dziejami naszych bibliotek oświatowych? Czy musimy koniecznie czekać drugiego dwudziestolecia?

Pora z kolei na omówienie drugiego obszernego zakresu usług Centrali jako głównej składnicy druków i sprzętu bibliotecznego. Biblioteki mają możliwość za-

Nowa biblioteka centralna w Viborg, udostępniona publiczności w połowie 1964 r.

kupu w Centrali drukowanych kart katalogowych. W 1962/63 r. rozprowadzono wśród 558 stałych abonentów ok. 1 200 000 egz.*) w cenie 18 øre za sztukę (w tym 2 øre podatku). Centralne katalogowanie całej produkcji wydawniczej przez zespół specjalistów zaoszczędza bibliotekom nie tylko mnóstwo czasu, ale chroni przede wszystkim przed błędami w klasyfikacji, co przy systemie dziesiętnym, stosowanym powszechnie w duńskim bibliotekarstwie powszechnym, jest rzeczą ogromnej wagi. Opracowuje się oczywiście tylko kartę główną, niemniej zawiera ona wskazówki do sporządzenia odsyłaczy, kart cząstkowych, kart do katalogu przedmiotowego itp. Matryce kart katalogowych wykorzystywane są następnie do omawianych już zestawień tematycznych, spisów itp. Wysiłki pracowników Centrali Bibliotecznej oraz współpracującej z nią ściśle, choć tworzącej odrębną gospodarczo jednostkę organizacyjną, Centralą Opraw (Indbindingscentralen)** idą w tym kierunku, aby książki tu opraciwane trafiały do bibliotek wraz z kartą katalogową. To dalsze usprawnienie systemu zakupów i opracowania na razie jeszcze nie jest realizowane na bieżąco.

Jak już wspomniałam, Centrala Biblioteczna prowadzi również sprzedaż wszelkiego rodzaju druków bibliotecznych, a więc kart czytelnika (sztywnych z winylu), kart książki, druków statystycznych, upomnień itp. I dalej: można tu nabyć również podpórki metalowe, kardy do czasopism, metalowe szelki bibliotek, napisy działowe na regały, rozdzielcze dla podgrup itp., jednym słowem przysłowiowe 1001 tych drobiazgów, które w gotowej formie ułatwiają codzienną pracę bibliotekarza.

Wzorcownia meblowa Centrali nie jest natomiast wyposażona w stołpni, jakiego należało by się spodziewać w instytucji o takim rozmachu. Są tu modele kartotek bibliotecznych, przenośnych regałów wystawowych, „żłobków” na książki dziecięce, typowych ład do wypożyczania, stolików pod maszyny, obrotowych taboretów dla bibliotekarzy. No i regały. Metalowe, różnych wielkości, wolnostojące i zawieszane, wszystkie firmy RESKA, z którą Centrala ma umowę handlową. Modele sprzętów na ogół przeciętne, bez większych innowacji, ale są, można je nabyć bądź bezpośrednio bądź poprzez firmy terenowe. I to jest ważne.

Współpraca Centrali z bibliotekami w tym zakresie, jak zresztą w dziedzinie usług Centrali Opraw, przebiega na zasadzie absolutnej dobrowolności. Biblioteki są poinformowane o oferowanych możliwościach, wiedzą, co stoi do ich dyspozycji, ale mają wolną rękę i same decydują, czy skorzystają z tej pomocy. Różnie się to w terenie układa: najczęściej zamawiane są regały, kartoteki, inne meble bardzo często produkowane są przez miejscowe warsztaty stolarskie.

Interesowało mnie zagadnienie typizacji wyposażenia, co w tak zorganizowanym centralnym systemie zaopatrzenia wydawało by się dalszym racjonalnym krokiem. Odpowiedź na pytanie w tej sprawie nieco mnie zaskoczyła: wprawdzie Centrala nosi się z zamiarem rozszerzenia asortymentu wyposażenia, nawiązania kontaktów z architektami wewnątrz, ale nie jest to zagadnienie pierwszorzędnej rangi, nie ma bowiem zasadniczych trudności z nabywaniem tych rzeczy, istnieje szereg firm konkurencyjnych, gotowych świadczyć usługi, poza tym — w myśl święcie tu szanowanej zasady „samostanowienia” — głos decydujący w tym zakresie pozostawia się samodzielności i inicjatywie kierowników bibliotek. Nawiasem dodam, że nieco później spotkałam się z podobnym zjawiskiem. Uderzyło mnie mianowicie, że wszystkie nowo powstałe biblioteki (np. w Viborgu, Roskilde) wzgl. nowo projektowane (np. w Rødovre pod Kopenhagą) są dziełem poszczególnych architektów, a więc znowu brak tendencji do typizacji i standaryzacji. Fakt ten wyłumaczyć można pewną konkurencją i ambicjami poszczególnych miast czy gmin, zdolnych do finansowania indywidualnych projektów. No i, rzecz prosta, samą zasobnością środków finansowych.

Wszystkie te marginesowe uwagi w niczym nie podważają stwierdzenia, że Centrala Biblioteczna, skupiająca w sobie tak różnorakie funkcje, które na naszym gruncie pełni tylko częściowo aż kilka instytucji, bo i Biblioteka Narodowa, i referat wydawniczy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, i Dom Książki, ma ogromne znaczenie dla duńskiego bibliotekarstwa. Istnieje bowiem centralna placówka fachowa świadcząca bibliotekom konkretną i szeroko zakrojoną pomoc, rozumiejącą ich potrzeby, usprawniająca stale środki i metody działania na tych

* Dane z Biblioteksarborg 1962/63 s. 28.

** O działalności Centrali Opraw — zob. artykuł K. Ramlau-Klekowskiej *Bibliotekarz* 1964 nr 6 s. 175.

Wnętrze jednej z typowych bibliotek wiejskich

odcinkach, gdzie pomoc wydaje się najbardziej potrzebna. Samo istnienie okrzepłej już zresztą, instytucji, daje możliwości jej dalszej rozbudowy i przekształceń zgodnie z nowymi kierunkami rozwojowymi bibliotekarstwa. I tak np. w myśl sugestii nowego prawa bibliotecznego, które akcentuje potrzebę intensywniejszego stosowania środków audiowizualnych w pracy biblioteczej, pracownicy Centrali zastanawiają się nad możliwością centralnego katalogowania płyt, opracowania wzorcowego wyposażenia bibliotek w tym względzie.

Dla całości obrazu dodać by jeszcze należało, że jej stały zespół pracowniczy liczy ok. 40 ludzi (w tym 12 bibliotekarzy); prócz tego Centrala współpracuje z szerokim gronem konsultantów fachowych spośród najbardziej doświadczonych bibliotekarzy-praktyków. W skład komitetów redakcyjnych np. Komitetu Bibliograficznego wchodzi wszystkie tuż bibliotekarskie Daniai, łącznie z dyrektorem Biblioteki Królewskiej. W zakresie usług handlowych Centrala jest jednostką na własnym rozrachunku gospodarczym, na wydawanie fachowych publikacji bibliotekarskich oraz kart katalogowych otrzymuje dotacje państwowe.

Biblioteki centralne i inne elementy sieci

Centrala Biblioteczna wyniosła na bazie potrzeb jednolicie zorganizowanej sieci, której węzłowymi punktami są 33 biblioteki centralne. Wielkością i zakresem działania odpowiadają naszym bibliotekom powiatowym i miejskim. Powołane oficjalnie do życia ustawą biblioteczną z 1920 r. (eksperymentalnie wprowadzone wcześniej) stanowiły w swoim czasie novum organizacyjne, które przetrwało do dziś w niezmienionej formie.

Zgodnie z założeniem, biblioteki centralne pełnią zarówno funkcję bibliotek miejskich, jak i obsługują podległe im filie oraz placówki sieci wiejskiej. Najmniejszymi ogniwami tej sieci są biblioteki wiejskie (sognebiblioteker), posiadające w swych księgozbiorach literaturę dla dzieci i dla dorosłych. Prowadzą je w 95% nauczyciele łącząc zajęcia szkolne z zajęciami bibliotecznymi (4 godz. tygodniowo pracy z dziećmi, 2 razy tygodniowo po 1 godz. praca w wypożyczalni dla dorosłych). Dodatkowe wynagrodzenie otrzymują jedynie za pracę z dorosłymi. W okresie 7-tygodniowych ferii letnich biblioteki wiejskie są zamknięte. Zdaniem wielu bibliotekarzy wiejskich i kierowników bibliotek centralnych sytuacja na wsi wymaga poprawy, przy tak ograniczonych bowiem godzinach otwarcia i niskim wymiarze godzin na pracę z dziećmi, bibliotekarz-nauczyciel nie może jej prowadzić na właściwym poziomie. Nowe prawo biblioteczne stara się rozwiązać ten trudny problem.

Tu konieczne jest pewne wyjaśnienie. Do tej pory biblioteki szkolne są filiami oddziałów dziecięcych bibliotek centralnych, zbiory ich stanowią organiczną część

księgozbioru bibliotek powszechnych, zakupowanych i finansowanych przez nie. Tak więc biblioteki dziecięce stanowią jakby samodzielną komórkę w organizmie biblioteki centralnej, posiadającą własny budżet, sprawozdawczość itp. Zjawisko to, jak wyjaśniali mi bibliotekarze, utrzymywało się głównie ze względów budżetowych: dwie odrębne biblioteki miały możliwość uzyskania większych kredytów. Nowe prawo biblioteczne wprowadza tu radykalną zmianę stawiając wymagania, aby do 1969 r. wszystkie szkoły wiejskie miały biblioteki szkolne z własnym księgozbiorem i były finansowane w większym niż dotąd stopniu przez władze oświatowe. Oznacza to w pewnym sensie wyodrębnienie sieci bibliotek szkolnych, poprawę warunków pracy bibliotekarzy szkolnych itp. Osobne przepisy mają regulować ich stosunek do bibliotek powszechnych nie przekreślając dotychczasowych zasad współpracy. Zmiana ta łączy się jednocześnie z postulatem, a właściwie nakazem, po raz pierwszy tak zdecydowanie sformułowanym w duńskim ustawodawstwie bibliotecznym, aby gminy liczące 4000 i więcej mieszkańców obsadzały stopniowo biblioteki fachowymi siłami bibliotekarskimi. Bibliotekarstwo wiejskie zyskałoby w ten sposób ogromną szansę rozwoju w oparciu o stałą, wykwalifikowaną personel. Trudności kadrowe są jednak duże i długo jeszcze chyba nauczyciele będą pełnił zastępczo te funkcje, ale w każdym razie główna „linia natarcia” na słabe punkty oraz drogi poprawy zostały jasno wytyczone.

Następnym elementem, wchodzącym w skład sieci bibliotek powszechnych, poza wspomnianymi już bibliotekami szkolnymi, są: biblioteki szpitalne, wojskowe, biblioteki domów dla rencistów oraz klubów młodzieżowych. Działają one na zasadach filii zaopatrywanych i obsługiwanych przez bibliotekę centralną. Dzięki temu sfera wpływów i oddziaływania bibliotek powszechnych jest ogromna.

W związku ze złożonymi funkcjami biblioteki centralnej w schemacie organizacyjnym każdej z nich, obok podstawowych działów usługowych, jak wypożyczalnia miejska, czytelnia, dział zakupów, opracowania itp., istnieje oddział bibliotek terenowych (Oplandsafdeling). Sprawuje on opiekę nad bibliotekami wiejskimi. Pojęcie instruktora w naszym znaczeniu nie ma odpowiednika w nomenklaturze duńskiej. Funkcje te pełnią przeważnie kierownicy oddziałów terenowych, przy czym obsada tych komórek jest wyjątkowo nieliczna (np. w bibliotece centralnej w Aarhus — kierownik, bibliotekarz i 1 siła pomocnicza — na 51 placówek nie licząc filii, w Silkeborg — kierownik i 2 ryczałtowe siły pomocnicze — na 31 placówek również bez uwzględnienia filii). To też nic dziwnego, że opiekunem działalności ze strony biblioteki centralnej poza doraźną pomocą w zakresie techniki bibliotecznej oraz aktualnych spraw lokalowych, i finansowych, koncentruje się głównie na zagadnieniach księgozbiorowych, obejmując: poradnictwo przy zakupie książek, sporządzanie proponowanych list nabytków, uzgadnianie zamówień oraz prace manipulacyjno-techniczne z tym związane. Kilka razy w roku organizowane są również narady informacyjno-szkoleniowe poświęcone omawianiu nowości, wydawnictw fachowych, pomocy bibliograficznych itp. Kierunek tej działalności zgodny jest z podstawową dewizą bibliotekarstwa duńskiego: dobre księgozbiory, sprawny obieg książki, możliwość dostępu każdego czytelnika do każdej potrzebnej mu publikacji. Dewiza dawno przestała być pięknie brzmiącą teorią, jest faktycznie realizowana na codzień. Biblioteki centralne traktują to zadanie nie jako nadzwyczajną formę pracy, ale normalny obowiązek, integralny składnik działalności usługowej bibliotek. I znowu mądrze przemyślany system przychodzi im w sukurs.

Księgozbiory bibliotek centralnych nie są w stanie zaspokoić wszystkich życzeń czytelników, dlatego też stworzona została placówka centralna, obowiązana świadczyć usługi w tym zakresie całemu bibliotekarstwu powszechnemu. Funkcję tę pełni Państwowa i Uniwersytecka Biblioteka w Aarhus. Piękna, nowoczesnie wyposażona w najnowsze urządzenia techniczne, jak elewatory, transportery książek, wewnętrzną automatyczną centralę telefoniczną, telex, obok normalnych zadań biblioteki uczelni ma obowiązek wypożyczania literatury poszukiwanej przez czytelników bibliotek powszechnych w całym kraju z wyjątkiem Kopenhagi. Stanowi więc jakby ich poszerzone zaplecze księgozbiorowe. Wypożyczanie obejmuje tylko literaturę naukową i popularnonaukową i to w pierwszym rzędzie zagraniczną. Celem informowania na bieżąco potencjalnych użytkowników o swych zasobach Biblioteka wydaje co dwa miesiące powielaną listę nabytków, kumulowana następnie w drukowany rocznik „Wykaz nabytków literatury zagranicznej” Udvalg af nyere udenlandske litteratur). Biblioteki otrzymują powielane wykazy na zasadzie prenumerat. Rocznik zawiera w układzie dziesiętnym przeciętnie ok. 5000 pozycji i spełnia ważną rolę informacyjną. Akcja wypożyczeń międzybibliotecznych ma już w Danii utrwaloną tradycję, udział w niej bibliotek

powszechnych jest bardzo żywy. I tak np. w 1962 r. z 67 534 wypożyczeń, dokonanych przez Bibliotekę Uniwersytecką poza Aarhus, aż 66% skierowanych zostało do bibliotek centralnych.

Na koniec jeszcze krótko o ostatnim ogniwie w tym skoordynowanym obiegu książki. Jest nim Biuro Informacyjne (Oplysningskontoret) w Kopenhadze, dysponujące centralnym katalogiem nabytków wszystkich bibliotek naukowych oraz większych bibliotek powszechnych. Do niego wpływają kwerendy, których Biblioteka Uniwersytecka w Aarhus nie jest w stanie załatwić i są realizowane bądź w jakiejś krajowej bibliotece naukowej, bądź sprowadzane z zagranicy. Tak więc dzięki kompleksowemu działaniu bibliotek różnych typów, każdy czytelnik bez trudu dotrze do interesującej go książki.

Nowe prawo biblioteczne

Trzecia to już z kolei nowelizacja prawa bibliotecznego po wojnie. Cały rok, przed wejściem w życie, interpretuje się je, wyjaśnia na łamach czasopism bibliotekarskich, w dyskusjach koleżeńskich, na zebraniach szkoleniowych. Bibliotekarze wiążą z nim duże nadzieje, choć, czy też właściwie dlatego, że stawia dalsze wymagania w ich pracy.

Co wnosi nowego, w czym stanowi dalszy krok naprzód? W trakcie rozważań nad systemem bibliotecznym wzmiankowałam już o niektórych ważniejszych jego postanowieniach. A oto pozostałe, warte podkreślenia. W zakresie organizacyjnym nakłada się na gminy obowiązek, a nie jak dotąd zalecenie, założenia do 1969 r. bibliotek tam, gdzie ich dotąd jeszcze brak. W połączeniu z wymaganiem obsady fachowej o pełnym przygotowaniu bibliotekarskim stanowi to ważką podstawę do dalszego ilościowego i jakościowego rozwoju bibliotekarstwa powszechnego. Postuluje się utworzenie większych regionów bibliecznych, zgodnych z naturalnym ukształtowaniem gospodarczym, kulturalnym i demograficznym terenu. W ramach dalszego usprawnienia obiegu książki oraz centralizacji prac bibliecznych dążyć się będzie do przekształcenia ok. 6 bibliotek centralnych w biblioteki regionów czy krajów, wyposażonych w zasobniejsze księgozbiory do wypożyczania międzybibliotecznego oraz bogatszy aparat bibliograficzny. Pociągnie to w konsekwencji likwidację niektórych słabiej pracujących bibliotek centralnych.

Dla terenu Kopenhagi, która jest problemem sama dla siebie, zakłada się stworzenie komisji koordynacyjnej dla uzupełniania zbiorów, nasilenie współpracy w tej dziedzinie z bibliotekami specjalnymi itp. Nowe prawo rzutuje także na metody pracy bibliotek. Mianowicie do § 1 wprowadzone zostało bardzo krótkie ale ważne w następstwach uzupełnienie: „...,biblioteka bezpłatnie udostępnia publiczności książki i inne odpowiednie materiały”. W rozumieniu bibliotekarzy oznacza to przede wszystkim bardziej niż dotąd intensywne i powszechniejsze gromadzenie oraz udostępnianie płyt, taśm magnetofonowych, przeźrocz, filmów itp. Akcentowanie tych usług wyraźnie wskazuje na nowe „zdobycze” tereny działalności bibliotecznej.

Helena Wiącek

J. PODGÓRECZNY
Bydgoszcz

AKTYW SPOŁECZNY W BYDGOSZCZY

Dużą wagę przykładamy do organizowania uroczystości X-lecia, czasem nawet już XV-lecia poszczególnych placówek bibliecznych. Jest to okazja, by poruszyć środowisko, pokazać dorobek bibliotek, zaprosić oficjalne czynniki do bliższego zainteresowania się sprawą czytelnictwa.

Rokrocznie obchodzimy jedną lub dwie tego rodzaju uroczystości.

Program takiej uroczystości jest różny — zależnie od środowiska w jakim filia pracuje. Oczywiście zaczyna się od zwołania konferencji z czytelnikami i powołania Komitetu organizacyjnego. Komitet opracowuje program uroczystości X-lecia. Oto jedna z filii na tę uroczystość, poprzez swój aktyw, zebrała wiado-

mości historyczne o swej dzielnicy od czasów wojen szwedzkich (dzielnica nosi nazwę Szwederowa) aż do ostatniego XX-lecia PRL. Oprócz uzyskanych materiałów, nawet starych dokumentów od mieszkańców, sięgnięto po wiadomości i materiały do Biblioteki Głównej. W ten sposób z zebranego materiału przygotowano ciekawą wystawę i opracowano słowny montaż w wykonaniu aktywu czytelniczego.

Montaż w przekroju historycznym pokazał nie tylko dzieje przedmieścia od XVI w., ale również pewne zwyczaje miejscowe. Później montaż ten przejęły szkoły, które stwierdziły, że młodzież szkolna żywo się nim interesowała i w ten sposób zapoznała się z dziejami swej dzielnicy.

Inna filia wydobyla z zapomnienia sylwetkę pierwszego polskiego konstruktora maszyn do pisania, mieszkającego kiedyś w rejonie filii. Uzyskano od rodziny prototypy tych maszyn i inne eksponaty. Inna znów filia w nowym osiedlu mieszkaniowym (budowę rozpoczęto w 1950 r.) zgromadziła różne dokumenty, fotografie i wspomnienia budowniczych tego osiedla i na swoje X-lecie sporządziła wystawę oraz zapoczątkowała kronikę środowiskową. Eksponaty zbierał aktyw czytelniczy, ale zagadnieniem tym interesowano się w całym osiedlu. Filia Nr 18 dla dorosłych ma swój aktyw zorganizowany w Kołach Przyjaciół Filii. Aktywność tych Kół jest różna, ale w większości zależna ona jest od tego jak bibliotekarze pracujący w filiach potrafią sobie tę działalność zaplanować. I tak jedno Koło ma w swym gronie aktora. Pomaga on organizować spotkania z innymi aktorami, którzy recytują wiersze lub przeprowadzają dyskusje o różnych sztukach wystawianych w teatrze. Inne Koło ma w swym gronie czytelniczkę-plastyka, która nie tylko czuwa nad wystawą okienną filii, ale pomaga w urządzaniu wnętrza filii i choć, jak wszystkie filie bydgoskie, również Filia Nr 9 jest szczupła i ciasna to jednak dwa stoliki przeznaczone na czytelnię są stale zajęte, bo zdaniem czytelników „jest tu bardzo miło”. Filia Nr 5 ma w swym gronie literata Wiesława Rogowskiego, który często czyta swoje nie opublikowane jeszcze prace.

Zastanawialiśmy się w Bibliotece Głównej jak przenieść doświadczenia jednych Kół do innych filii i w tym wypadku przyszła nam z pomocą Rada Biblioteczna naszej Biblioteki. Otóż Rada Biblioteczna na swoje posiedzenie zaprosiła przedstawicieli zarządów Kół oraz kierowników filii. Poszczególne Koła złożyły sprawozdanie ze swej działalności. Po dyskusji, wspólnie opracowano ogólne wskazówki do pracy Kół Filii. Po tym zebraniu działalność Kół znaczenie się ożywiła, a na swoje zebrania względnie imprezy zapraszano aktyw z sąsiednich Kół.

Członkowie Rady Bibliotecznej mają „swoje” filie i często je odwiedzają, a z reguły bywają na zebraniach Zarządu Koła. W ten sposób Rada Biblioteczna nawiązała ścisłą współpracę z Kołami. Wprawdzie regulamin Rady Bibliotecznej tego nie przewiduje, ale życie wykazało, że jest to słuszny kierunek jej pracy. W najbliższym czasie regulamin zostanie poprawiony, a w skład Rady Bibliotecznej oprócz mianowanych członków Rady, będą wchodzić przedstawiciele kilku Kół.

Współpraca Rady Bibliotecznej, jako koordynatora pracy Kół Przyjaciół Filii, trwa od 5 lat i można w oparciu o osiągnięcia ocenić tę działalność.

Przed wszystkim Rada Biblioteczna i Zarządy Kół przyczyniły się do większego powiązania Biblioteki Głównej i jej filii ze środowiskiem. W składzie zarządów Kół Przyjaciół skupiają się działacze danej dzielnicy, a więc aktyw Okręgu. Kom. FJN, Komitetów Blokowych, radni, posłowie i inni działacze. Aktyw ten zgłasza dezyderaty w zakresie nowości książkowych, które powinny być zakupione do filii. Jego opinia społeczna wywiera wpływ na czytelników, by w przewidzianym terminie zwracali wypożyczone książki. Zarządy Kół organizują w filiach wystawy książek ze zbiorów swych czytelni. Jest to bardzo pożyteczna i ciekawa inicjatywa. Zbieracze ci są reprezentantami różnych zawodów. Filia Nr 5 zorganizowała z takich zbiorów wystawę ekslibrisów. Zbiór ten — własność lekarza — tematycznie wiązał się z jego zawodem.

Jak już nadmienilem bydgoskie filie pracują w bardzo trudnych warunkach lokalowych. Z reguły są to posklepowe jednoizbowe pomieszczenia. Prowadzenie innych form pracy poza wypożyczaniem książek, jest bardzo utrudnione. Zarządy Kół i w tym wypadku przyszły z pomocą. Niemal każda filia ma obecnie zapewnioną w swym rejonie większą salę, najczęściej jest to albo fabryczna świetlica albo zakładowy dom kultury, względnie jakiś klub. Najczęściej imprezy czytelnicze organizowane są pod wspólną firmą. Ma to duże znaczenie dla przedmieść bydgoskich, które nie mają innych placówek kulturalnych poza filią. Świetlice fabrycz-

ne czy Zakładowe Domy Kultury zostały staraniem Kół Przyjaciół Bibliotek udostępnione okolicznym mieszkańcom.

Zarządy Kół opodatkowują się składką członkowską. Pewna część tej składki przekazywana jest do Rady Bibliotecznej, z funduszy tych opłaca się akcje mające charakter ogólny, np. opłata kosztów podróży zapraszanych literatów, czy innych tzw. „ludzi ciekawych”. Z tych funduszy opłaca się zakup pomocy poglądowych i dydaktycznych (magnetofon, adapter itp.), które są wykorzystywane przez Bibliotekę Główną i filie.

Osobną dziedzinę stanowi pomoc aktywu w postaci okładania książek, dyżurów w filiach, np. przy telewizorze społecznym (własność MBP — zakupiony z funduszy Rady Bibliotecznej), pomocy w przegrupowaniu księgozbioru przed przejściem do wolnego dostępu, księgonoszy, ognisk, wypożyczeń sąsiedzkich itp.

Dobrze się stało, że Zarząd Główny SBP włączając się do akcji 20-lecia Polski Ludowej ogłosił Konkurs na sprawozdanie najlepiej pracującego Koła Przyjaciół Biblioteki. Konkurs powinien przynieść ożywienie działalności Kół i szersze zainteresowanie się społeczeństwa tym ruchem.

Józef Podgóreczny

LISTY DO REDAKCJI

PROJEKTY „RACJONALIZATORSKIE”

Bodźcem do przemyśleń na temat usprawnień był artykuł W. Poczubot-Odlanickiej w nrze 6 *Bibliotekarza* z 1964 r. pt. „Próba uproszczenia systemu rejestracji czytelników” oraz przeświadczenie, że na proponowane przez nią, względnie inne druki trzeba będzie dłużej poczekać, zanim konferencje, badania, opracowania będą mogły przeobrazić się w zarządzenia i zrealizują się w postaci nowych kart. Także artykuł J. Filipkowskiej-Szemplińskiej pt. „Problemy racjonalizacji w bibliotekach” (nr 7/8 *Bibliotekarza* z 1964 r.) przekonywuje, że tych spraw nie przeprowadza się łatwo. Wszystko to nie nastroja zbyt optymistycznie. A więc pozostaje „radź sobie sam”. U progu 1965 roku chciałoby się zacząć pracę jakoś inaczej, nowocześniej, sprawniej. Otóż przyszło mi na myśl, że na razie karty czytelnika możemy zmodernizować we własnym zakresie i dostosować do własnych potrzeb, nanosząc przy pomocy stempek na kartę czytelnika najniezbędniejsze elementy karty zobowiązań. Mój stempelek wypadł trochę za szeroko, prowadząc bowiem dwie biblioteki: ogólną i techniczną musiałam zastosować stempelek uniwersalny. Treść jego jest następująca:

W wypadku przetrzymania książki
beletrystycznej ponad m-c, technicznej
ponad 3 m-ce, zniszczenia jej lub zgu-
bienia, zgadzam się na potrącenie z listy
płacy należności z w.w. tytułu.

W zastosowaniu do jednej biblioteki, po skreśleniu słów „beletrystycznej”, „technicznej ponad 3 m-ce” wypadną 4 linie, które wraz z podpisem mieszczą się w miejscu przeznaczonym na uwagi pod adresem. W uwagach zaznaczamy najczęściej symbolami zainteresowania czytelnika a. ż = żywa akcja, pgd = przystępy itp. Te drobne symbole możemy wpisać ołówkiem pod symbolem klasyfikacyjnym zatrudnienia z prawej strony karty. Stempelek ma i tę dobrą stronę, że treść można dostosować do specyficznych warunków biblioteki. Tekst oczywiście musi być oszczędny w słowach, żeby zmieścił się na wąskiej przestrzeni. Treść mojego stempekla stanowi zabezpieczenie finansowe od strony czytelnika. Najistotniejszym jest dla nas, żeby czytelnik nie hamował ruchu książki, przestrzegał terminów i nie narażał biblioteki na straty. Obecna karta zobowiązania stanowi argument dla sądu, nie jest jednak wystarczającą podstawą do potrąceń z uposażenia pracownika dla zakładu pracy. Na ogół biblioteki unikają tych ostatecznych, drastycznych posunięć nie chcąc zrażać czytelników. Wprawdzie niektóre zakłady stosują potrącenia, lecz w zasadzie z punktu widzenia prawnego nie wolno tego czynić bez zgody pracownika. Gdy podpisze ten „cyrograf” będzie wiedział, że zobowiązań

bibliotecznych nie może sobie lekceważyć i sprawa likwidacji długów odbędzie się szybko, prościej, spokojniej i dyskretniej nie narażając ambicji czytelnika.

Proponowany przez W. Odlanicką sposób przenumerowywania kart uważam za zbyt pracochłonny (przecinanie, przewleknięcie taśmy, podgumowywanie, zwilżanie, podklejanie). Drugą stronę karty też wykorzystujemy i po usunięciu poprzednich taśm pozostaną „blizny”.

Czy nie prościej byłoby lewy narożnik karty podzielić 2 krzyżującymi się liniami na cztery kwadraty. W pierwszym kwadracie wpisujemy numer czytelnika w 1965 r., w drugim numer na rok 1966 itd. a numery z poprzedniego roku w każ-

1965 (1) | (3) 1967

dym następnym roku wytniemy. Nie będzie żadnych skreśleń.

1966 (2) | (4) 1968

Będzie to miało i tę dobrą stronę, że narożniki po dłuższym używaniu karty zwijają się, więc ten „zabieg kosmetyczny” będzie dla nich korzystny.

Skoro już o drukach mowa, warto by wziąć pod uwagę większą ich różnorodność i dostosowanie do okoliczności. Np. mamy tylko jeden rodzaj monitów, a przydałoby się większe stopniowanie form naszych żądań od delikatnego pierwszego upomnienia do surowszej treści następnych. Jako pierwsze upomnienie polecałabym karty łódzkiego Domu Kultury. Oto ich treść: „Prosimy uprzejmie o natychmiastowy zwrot wypożyczonych książek. Przetrzymywanie książek bibliotecznych naraża Czytelnika na opłatę”. Osobiście podałabym wartość opłat, żeby już I-sze upomnienie działało od razu mobilizująco.

Byłoby również poważnym krokiem na drodze racjonalizacji, gdyby zarządzanie z dn. 5.II.1964 r. dotyczące zaopatrywania bibliotek powszechnych w książki z bieżącej produkcji, już oprawionych wraz z kartami katalogowymi dotyczyło i objęło biblioteki związkowe, szkolne o dużej ilości czytelników i poważnych zasobach pieniężnych, które również chciałyby mieć u stałego księgarza zabezpieczone najwartościowsze pozycje.

A wszelkie ułatwienia tym bardziej powinny im przysługiwać, że są to biblioteki chyba przynajmniej w 95% jednoetatowe.

Janina Szymanowska
Łódź

Z ŻYCIA SBP

Z PRAC SEKCJI PAMIĘTNIKARSKO-HISTORYCZNEJ OKRĘGU WARSZAWSKIEGO SBP

W uzupełnieniu sprawozdania z zebrania zorganizowanego przez Sekcję (zob. „Bibliotekarz” nr 1 z br. str. 24), które poświęcone było pamięci Kolegów zmarłych w latach 1947—1964 i zatrudnionych w tym czasie w Warszawie lub należących do SBP — podajemy niżej ich nazwiska (zestawienie z listopada 1964 r.):

Rok 1947

Baturewicz Franciszek

Peszyńska Janina

Rok 1948

Borowy Wacław
Kalina Franciszek

Regiński Seweryn

Rok 1951

Bachulski Aleksy
Findeisen Zofia

Kołacz Wiktoria

	Rok 1952
Łysakowski Adam	Skarżyńska Janina
	Rok 1953
Domańska Maria	Kołodziejski Henryk
	Rok 1954
Grycz Józef Kołakowska Maria	Koral Tadeusz
	Rok 1955
Kipowa Łucja	
	Rok 1956
Bzowska z Jarzębowskich Maria Chwalewik Edward	Drège Helena Julia Poznański Marceli
	Rok 1957
Okupska Stefania	Staffowa Zofia
	Rok 1958
Florysiak Wiktoria Alicja Głuszek Władysław	Schayerowa z Biesiekierskich Elżbieta
	Rok 1959
Bironowa Helena Grodek Andrzej	Koczorowski Stanisław Piotr
	Rok 1960
Baranowska Teofila Bronowska z Kościuków Maria Helena Dajkowska z Ociupków Zofia Fillerowa z Łysakowskich Wanda	Grotkowa z Adamowiczów Kazimiera Kossonogowa Zofia Młodkowski Tadeusz
	Rok 1961
Milewska z Krzywkowskich Maria	
	Rok 1962
Abczyńska Jadwiga Marowska Zofia	Nowicki Stanisław
	Rok 1963
Knispel-Wróblowa Stefania Kocieł Janina Krauze Waleria Langer-Majowa Kazimiera Lewak Adam Manteuffel Jadwiga Pruszkowski Józef	Rybicka Zofia Solecka Aniela Skoczylasowa Halina Woyzbun Edward Zakrzewska z Raadów Małgorzata Zaleska Zofia Żórawska Alina
	Rok 1964
Budzyk Kazimierz Kołaczyńska Maria Kramm Janina Mościcka Janina	Szulcowa Irena Taciowska-Klepacka Maria Wasilewski Andrzej Żórawska Maria

Bem Bronisława
Huttowa Alina
Kępkowska Stefania

Kwiecińska Ewa
Łozińska Maria
Spilreinowa Emilia

Sekcja prosi uprzejmie o nadsyłanie nazwisk, które nie zostały uwzględnione ew. o szczegółowsze dane dotyczące wyżej wymienionych osób na adres: Sekretariat Okręgu Warszawskiego SBP, Warszawa, Biblioteka Publiczna, ul. Koszykowa 26.

PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Czy „zmiersch cywilizacji książki?” — Zmiany w zainteresowaniach czytelników — Książka popularnonaukowa w punktach bibliotecznych — Upowszechnienie książki w klubach „Ruchu” — O antykwariatach i „białych krukach” — W sprawie budowy Biblioteki Narodowej i Biblioteki Publicznej m. st. W-wy — Opolski „Rok Bibliotek i Czytelnictwa” — Bibliotekarzom w hołdzie.

Adam Ostrowski podjął znów temat roli książki w świecie współczesnym, podbijanym przez różne inne środki masowego przekazu. Autor uważa, że problem ten powinien się stać przedmiotem szerokich badań naukowych, o znaczeniu nie tylko teoretycznym, ale także praktycznym, jako zagadnienie istotne w polityce oświatowej i kulturalnej. Tytuł jego artykułu jest niepokojący — „Zmiersch cywilizacji książki?” (*Życie Literackie* nr 50 z 1964 r.), ale Adam Ostrowski nie jest katastrofistą. Uznaje za fakt bezsporny zmianę roli i znaczenia książki w naszym stuleciu (nie odgrywa ona już decydującej roli w zakresie informacji i ogólniej — upowszechniania kultury) i dostrzega zagrożenie książki w jej funkcjach rozrywkowych, gdy jest ona tylko jednym z możliwych sposobów spędzenia wolnego czasu. Tam jednak gdzie książka jest źródłem głębszych przeżyć intelektualnych i artystycznych jej pozycja jest bardzo mocna i tam książka jest w pewnym sensie nie do zastąpienia. Podobnie jest, zdaniem Ostrowskiego, z rolą książki jako źródła wiedzy (pomocy w nauce).

Na uwagę zasługuje też, naszym zdaniem, ten oto fragment artykułu: „Wydaje mi się, że podstawowym założeniem wszelkich badań nad sytuacją książki i czytelnictwa w Polsce musi być ścisłe ich wiązanie z wszystkimi przemianami politycznymi, gospodarczymi i społecznymi, które składają się na genezę współczesnej kultury i warunkują jej aktualny stan i tendencje rozwojowe. Łączne widzenie tych wszystkich procesów przeobrażeń świadomości społeczeństwa pozwala na wnioski bardziej optymistyczne, gdyż dla nikogo nie ulega chyba wątpliwości, że podniesienie ogólnego poziomu życia przez poprawę sytuacji materialnej oraz rozwój oświaty nieuchronnie pociąga za sobą zwiększenie powszechnego zainteresowania kulturą, a więc także i czytelnictwa książek. Również radio i telewizja nie mogą być oceniane tylko jako pożeracze czasu, ale jako narzędzie pośrednio stymulujące zainteresowanie książką i wzrost czytelnictwa.”

Wyniki badań przeprowadzanych ostatnio przez Instytut Książki i Czytelnictwa BN w bibliotekach publicznych i związkowych są osnową „Czytelniczych refleksji” Stanisława Siekierskiego (*Tygodnik Kulturalny* nr 47 z 1964 r.). Zdaniem Siekierskiego zaprzeczają one katastroficznym przejawom niektórych socjologów, wróżących książce nieuchronną klęskę, spowodowaną rozwojem innych środków masowego przekazu, a zwłaszcza telewizji. Badania wykazują, że liczbowemu wzrostowi czytelnictwa towarzyszą nieznaczne wprawdzie, niemniej wyraźne,

zmiany w zainteresowaniach czytelnich i są to zmiany pozytywne. Siekierski pisze, że „rośnie wyraźnie zainteresowanie literaturą problemową, podejmującą kluczowe zagadnienia współczesności. Znajduje to wyraz w stosunkowo dużym wykorzystaniu książek współczesnych wymagających dużego przygotowania czytelniczego.” Przy tym zainteresowanie współczesną książką problemową wykazuje przede wszystkim młodzież.

Refleksje Siekierskiego mają więc charakter optymistyczny. Widzi on jednak potrzebę stworzenia korzystniejszych warunków dalszemu rozwojowi czytelnictwa i kończy swój artykuł następującymi wnioskami:

„Zabezpieczyć zwłaszcza środowiskom pozawielkomiejskim większą możliwość przeczytania utworów najlepszej literatury, uznanej powszechnie za wybitne osiągnięcia polskie i światowe.”

„...Przystąpić do rzeczowej dyskusji nad realnym przygotowaniem kwalifikowanych kadr mających upowszechniać literaturę, a więc przede wszystkim bibliotekarzy wiejskich. Zwiększyć troskę i wysiłek pism i innych środków masowego przekazu w zakresie rzeczowej i planowej informacji o książce — szczególnie książce przeznaczonej dla szerokiego kręgu odbiorców.”

Znacznie mniej optymizmu zawiera artykuł Jana Wołosza „Literatura popularnonaukowa na wsi” (*Przegląd Księgarski i Wydawniczy* nr 21 z 1964 r.), poświęcony czytelnictwu, a zwłaszcza zaopatrzeniu w książki pozabeletrystyczne wiejskich punktów bibliotecznych. Informuje on, że wśród książek społeczno-politycznych znajdujących się w punktach, ok. 90% stanowią wydawnictwa sprzed roku 1953, podobnie — w literaturze rolniczej, w księgozbiorach punktów bibliotecznych, ok. 70% stanowią książki i broszury wydane przed 1953 r. Jest to więc literatura przestarzała, w większości przypadków zupełnie nie przydatna. „Książki popularnonaukowe z innych dziedzin wiedzy są bądź to prawdziwą rzadkością, bądź też znajdujemy je tutaj w ilościach nie wystarczających.” (Mowa o punktach bibliotecznych). W tych warunkach trudno mówić o rozwijaniu zainteresowania książką popularnonaukową. Pilną potrzebą jest więc dokonanie selekcji księgozbiorów bibliotecznych „oraz zastąpienie książek wycofanych pozycjami nowymi; śmiało podejmującymi żywotne problemy współczesnego życia, pisanymi dla zaspokojenia konkretnych potrzeb czytelnich.”

Wołosz porusza też problem zwiększenia w księgozbiorach bibliotecznych procentu literatury pozabeletrystycznej, powołując się przy tym na doświadczenia innych krajów, gdzie procent tej literatury w księgozbiorach bibliotecznych jest wyższy niż u nas.

W nrze 47 *Tygodnika Kulturalnego* (1964 r.) zamieszczono artykuł Andrzeja Kozłowskiego „Książki w Klubie”. Kozłowski omawia rolę wiejskich Klubów Książki i Prasy „Ruch” w upowszechnianiu czytelnictwa i zadania gospodarzy klubów w tym zakresie. Instruuje ich też z jakich źródeł powinni czerpać informacje o nowościach wydawniczych.

O roli antykwariatów państwowych w zdobywaniu dla bibliotek naukowych „białych kruków”, znajdujących się dotychczas w rękach prywatnych pisze Jan Okopień w artykule „Białe kruki w handlu i zawodzie” (*Polityka* nr 48 z 1964 r.). Niepokoi go „kurczenie się stanu posiadania sieci antykwarycznej”. Okopień postuluje również tworzenie w miastach powiatowych antykwariatów współczesnych, dla usprawnienia obrotu współczesnymi książkami wyczerpanymi.

Artykuł Anny Bańkowskiej „SOS! Książki i ludzie czekają” (*Stolica* nr 42 z 1964 r.) alarmuje opinię publiczną w sprawie ciężkich warunków pracy Biblioteki Narodowej i Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. To SOS dotyczy warunków lokalowych obu bibliotek. „W imię dobrze rozumianego interesu społecznego” artykuł domaga się „zapalenia zielonego światła dla rozpoczęcia budowy Biblioteki Narodowej i dokonania pierwszego etapu rozbudowy Biblioteki Publicznej (plomba i pawilon), w nadchodzącej pięciolatce.” „Zielone światło” — to przede wszystkim uwzględnienie tych wielkich spraw w planach inwestycyjnych.

Anna Bańkowska informuje, że Prezydium Rady Głównej Społecznego Komitetu Odbudowy Kraju i Stolicy rozważyło możliwość budowy Biblioteki Narodowej za pieniądze SFOS-owskie. Pisze: „Podjęcie decyzji zaangażowania SFOS-owskich pieniędzy w budowę Biblioteki Narodowej byłoby — bez przesady — aktem hi-

historycznej doniosłości, przyjętym przez społeczeństwo ze szczególną wdzięcznością."

Do podanych w poprzednim numerze *Bibliotekarza* informacji prasowych, dotyczących opolskiego „Roku bibliotek i czytelnictwa” dołączamy dziś zamieszczony w nrze 47 *Życia Literackiego* (1964 r.) „List z Opola”. Autorem jego jest Edward Pochroń, a tytuł „listu” — „Rok urodzaju”. Pochroń omawia nie tylko pozytywne efekty inicjatywy opolskiej, ale także pewne jej cienie, których należało by w przyszłości unikać.

Sygnalizujemy również kilka reportaży poświęconych — rzecz można — bibliotekarzom w hołdzie:

Reportaż Barbary Tryfan „Fanatyk czytelnictwa” (*Tygodnik Kulturalny* nr 46 z 1964 r.) poświęcony jest kol. Wacławowi Gołowiczowi (Kierownikowi Biblioteki Powiatowej w Mrągowie).

O pracy kol. Aldony Sokólskiej (Kierownika GBP w Nowym Aleksandrowie, pow. białostocki), która wyróżniła się w konkursie „Wieś bliżej teatru” pisze Jerzy Wójcik pt. „Chleb i książka” (*Zarzewie* nr 46 z 1964 r.).

W nrze 47 *Głosu Nauczycielskiego* (1964 r.) zamieszczono reportaż Marii Kurek, którego głównym bohaterem jest kol. Stanisław Ceglarz (Kierownik Powiatowej Biblioteki Pedagogicznej w Limanowej). Reportaż ten nosi tytuł — „Zadecydował jeden dzień”.

T.B.W.

PRZEGLĄD LITERATURY BIBLIOTEKARSKIEJ.

(ZA DRUGIE PÓŁROCZE 1963)

Bibliografia

GETTER M.: *O walkach Ludowego Wojska Polskiego. 1943—1945*. Poradnik bibliograficzny. W-wa 1963 Biblioteka Narodowa 8° s. 64, ilustr. zł 10.— (Biblioteka Narodowa. Instytut Bibliograficzny).

Utworzenie w maju 1943 r. pierwszej dywizji im. T. Kościuszki dało początek formowaniu się Ludowego Wojska Polskiego. Do tego historycznego momentu nawiązuje poradnik przedstawiając dzieje powstania I i II Armii oraz ich bohaterski szlak bojowy od pamiętnej bitwy pod Lenino aż do zdobycia Berlina w 1945 r. Uszeregowanie materiału jest tym ciekawsze, iż pozwala śledzić nie tylko historyczny przebieg wydarzeń wojennych (większe bitwy), lecz również losy poszczególnych jednostek obydwu Armii. Osobny rozdział poświęcony został generałowi Świerczewskiemu, dowódcy II Armii, oraz ludowemu lotnictwu. W części podstawowej zgrupowano opracowania źródłowe, dokumenty oraz relacje uczestników operacji wojennych, w drugiej literaturę piękną oraz zbeletryzowane wspomnienia, pamiętniki. Serwis fotograficzny.

Poradnik ma stanowić pierwszą publikację cyklu tematycznego, druga dotyczyć będzie historii i walk Gwardii i Armii Ludowej.

Literatura Piękna 1962. Adnotowany rocznik bibliograficzny. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° s. 356 zł 33.— (Biblioteka Narodowa. Instytut Bibliograficzny).

Metoda i zakres opracowania jak w latach poprzednich.

MICHALAK H.: *Rodzina współczesna*. Poradnik bibliograficzny. W-wa 1963, Biblioteka Narodowa 8° s. 76, rys. zł 10.— (Biblioteka Narodowa. Instytut Bibliograficzny).

Aż 185 adnotowanych pozycji poświęcono rodzinie — najmniejszej komórce społecznej, której rola i wielorakie, złożone funkcje coraz częściej stają się przedmiotem badań pedagogów, socjologów, ekonomistów itp. O szerokim zainteresowaniu tym problemem mówi wstępny szkic socjologiczny, zaopatrzony w wyborową literaturę przedmiotu. Zgromadzony w poradniku materiał naświetla w sposób praktyczny różne aspekty życia rodzinnego, a więc: sytuację prawną rodziny, istotę i cele małżeństwa, problemy wychowania dzieci,

zagadnienia zdrowia i higieny, kulturę życia i wzajemnych stosunków oraz codzienne czynności w gospodarstwie domowym. Na podkreślenie zasługuje również staranne opracowanie graficzne, próby wyjścia poza utarty szablon (zręczne przerywniki rysunkowe, niebanalne sformułowania tytułów, szczególne uwagi o doborze literatury przed każdym rozdziałem).

NEUBERT F., ŁASIEWICKA A., GUTRY M.: *Bibliografia literatury dla dzieci. 1945—1960. Literatura polska*. Pod red. A. Łasiewickiej. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° a. 296 zł 60.— (Prace Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. Nr 5).

Badaczy literatury dziecięcej zainteresuje nowa ambitna pozycja wydawnicza Biblioteki Publicznej m. st. W-wy, opracowana przez zespół bibliotekarek o długoletniej praktyce zawodowej. Jest nią retrospektywna bibliografia powojennej literatury dla dzieci. Dobór materiałów jest dość wąski, specjalistyczny, gdyż zastosowano ściśle kryteria rejestracji: bibliografia uwzględnia bowiem tylko polskie zwarte teksty literackie pisane wyłącznie dla dzieci do lat 14 (wyłącza to literaturę popularnonaukową, podręczniki, dzieła klasyków adaptowane jedynie dla potrzeb dzieci, czasopisma dziecięce). W tym określonym zasięgu bibliografia zmierza do kompletności. Przyjęto w niej układ działowy wg najważniejszych gatunków literackich. Szczegółowy opis bibliograficzny rozszerzony jest danymi o pierwodruku, ilości kolejnych wydań, liczbie egzemplarzy oraz notkami o ważniejszych recenzjach i artykułach polemicznych związanych z odpowiednimi publikacjami. Przy zbiorach utworów podano zawartość treściową. Na aparat pomocniczy składają się 3 indeksy alfabetyczne: a) autorów, współpracowników i recenzentów, b) ilustratorów, c) tytułów i serii wydawniczych oraz indeks tematyczno-zagadnieniowy. Zebrane z dużym nakładem pracy materiały — oparte w większości o zbiory Muzeum Książki Dziecięcej — przedstawiają dużą wartość dla badań historycznych; uzupełniają ponadto lukę w rejestracji polskiej literatury dziecięcej w okresie 1945—1954 tj. do czasu ukazania się pierwszego rocznika „Literatury Pięknej”.

(Recenzja: I. Kaniowska-Lewańska — Żmudna droga do bibliografii literatury dla dzieci. *Bibliotekarz* 1964 nr 6).

STUPAKOWA R.: *Sport na wsi*. Poradnik bibliograficzny. W-wa 1963 Biblioteka Narodowa 8° s. 31 zł 3.— (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Kielcach).

Poradnik przeznaczony dla młodzieży wiejskiej zainteresowanej w uprawianiu i rozwijaniu sportu, najczęściej w ramach Ludowych Zespołów Sportowych. Wydawnictwa typu podręcznikowego wzgl. poradnikowego wraz z odpowiednią literaturą piękną pogrupowano w kolejność alfabetyczną różnych dyscyplin sportowych. Wyodrębniona została literatura dotycząca ogólnych, ale ważnych dla tego tematu zagadnień, jak: higiena i odżywianie sportowca, sprzęt sportowy i turystyczny oraz jego konserwacja, organizacja sportu na wsi. Całość uzupełniają wydawnictwa o olimpiadach i zawodach międzynarodowych.

Technika i wynalazki. Poradnik bibliograficzny. Praca zbiorowa pod red. J. Korpały. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° s. 190, ilustr. zł 30.—

Trudno o poradnik bardziej aktualny i bardziej przydatny w codziennej działalności informacyjnej i popularyzatorskiej bibliotekarza. Nic też dziwnego, że jego pomysł i realizacja wyszły właśnie z grona bibliotekarzy-praktyków, pracowników Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, wyczułonych na potrzeby współczesnego czytelnika. Przez odpowiedni dobór literatury popularnonaukowej (ok. 300 pozycji) autorzy wskazują mu możliwości rozszerzenia wiedzy o dziejach twórczej myśli ludzkiej na polu fizyki, żeglugi, lotnictwa, zdobywania kosmosu oraz różnych gałęziach przemysłu. Wstępy wprowadzające do każdego z działów stanowią lakoniczny, lecz celny zarys historyczny danej dyscypliny. Poradnik o dużych walorach popularyzatorskich zaopatrzone w liczne ilustracje, chronologiczny przegląd ważniejszych wydarzeń z dziejów techniki, wykaz serii wydawniczych oraz indeks alfabetyczny omówionych książek.

(Recenzje: J. Maj — Poradnik lektury XX wieku. *Poradnik Bibliotekarza* 1964 nr 1 i J. Wołosz — Frontem do współczesności. *Bibliotekarz* 1964 nr 1).

Bibliotekarstwo

ANTOSZCZUK S.: *Z badań nad stanem kadr bibliotekarskich w Polsce*. W-wa 1963 Biblioteka Narodowa 4° s. 82 + tabele, powiel. (Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytnictwa).

Praca stanowi wstępne podsumowanie wyników ankiety-giganta, przeprowadzonej na przełomie 1961/62 r. wśród 14 881 pracowników działalności podstawowej w bibliotekach po-

wszechnych, naukowych, fachowych i związkowych. Zgodnie z intencją organizatorów badań i zawartością treściową ankiety zebrany materiał ujęto w 4 grupy tematyczne: a) charakterystyka demograficzna, społeczna i zawodowa bibliotekarzy (pleć, wiek, stan cywilny, pochodzenie społeczne, wykształcenie ogólne i zawodowe, zainteresowania czytelnicze, udział bibliotekarzy w pracy społecznej), b) zakres pracy i rodzaj wykonywanych czynności, c) opinie bibliotekarzy na temat posiadanego wykształcenia fachowego, jego zastosowania w codziennej praktyce, podstawowych braków w systemie szkolenia, d) wypowiedzi o społecznym stanowisku bibliotekarza, stosunku do zawodu itp.

O ile w dwóch pierwszych punktach autor dysponuje bogatszym materiałem opisowym i dowodowym, o tyle w dwu pozostałych daje się wyraźnie odczuć lakoniczność respondentów lub też poprostu brak zainteresowania z ich strony. Mimo tych wyraźnych dysproporcji opracowanie, po raz pierwszy zakrojone na tak szeroką skalę, daje dość wszechstronny profil zawodowy, intelektualny i społeczny kadru bibliotekarskich, zatrudnionych aktualnie w 4 podstawowych sieciach.

Bibliobus w służbie bibliotecznej. W-wa 1963 Biblioteka Narodowa 8° s. 82 bibliogr., powiel. (Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. Zeszyty Przekładów nr 2/15).

Służba bibliobusowa zdobywa w bibliotekarstwie światowym coraz więcej zwolenników. Najbardziej rozpowszechniona jest w Anglii, Francji, krajach skandynawskich oraz Ameryce, dzięki staraniom UNESCO zaczyna obejmować również kraje Dalekiego Wschodu i Afryki. Materiały zawarte w „Zeszytach Przekładów” naświetlają zarówno bibliotekarskie jak i ekonomiczne problemy bibliobusu, przynoszą wiele uwag i wskazówek praktycznych, opartych na doświadczeniach tych krajów, w których biblioteki ruchome dawno wyszły poza stadium eksperymentalnych prób stając się integralnym czynnikiem obsługi bibliotecznej. Wydaje się, że praktyczny charakter artykułów może ożywić dyskusję nad tym problemem wśród naszych bibliotek, które nieśmiało wprowadziły, ale tu i ówdzie podejmują próby wprowadzenia ruchomej służby bibliotecznej (m. in. Olsztyn, Poznań). „Zeszyt” zaopatrzone jest w wyborową literaturę przedmiotu — zagraniczną i polską.

BURSOVA F.: *Biblioteki w Polsce Ludowej.* Przegląd ogólny. Wyd. 3 rozsz. i uzup. W-wa 1963 Państw. Ośrodek Kształc. Korespond. Bibliotekarzy 8° s. 84, tab., bibliogr. (Korespondencyjne Kursy Bibliotekarskie).

Skrypt, zarejestrowany jako 3 wydanie rozszerzone i uzupełnione, jest w gruncie rzeczy zupełnie nowym opracowaniem. Odtwarza aktualną sytuację organizacyjną i prawną całego bibliotekarstwa polskiego, uwzględnia poważne zmiany, jakie zaszły np. w bibliotekarstwie fachowym oraz w systemie informacji technicznej i ekonomicznej. Opis struktury organizacyjnej i zakresu działalności poszczególnych sieci udokumentowano podstawowym materiałem statystycznym oraz krótkim rysem historycznym ważniejszych placówek danej sieci. Odrębny rozdział poświęcony został Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich oraz pokrewnym związkom zawodowym. Wartość skryptu polega przede wszystkim na aktualizacji i systematyzacji materiału informacyjnego.

40 lat pracy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie. 1922 — 1962. Praca zbiorowa. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° s. 127 tab., mapa 1, ilustr., tabl., bibliogr. zł 25.—

Krakowska Jubilatka jest spadkobierczynią tradycji Centralnej Biblioteki Nauczycielskiej Okręgu Szkolnego Krakowskiego, powstałej w 1922 r. Do jej założycieli, rozwoju i działalności w okresie międzywojennym nawiązują artykuły wstępne. W dalszej części główny nacisk położono na charakterystykę aktualnych kierunków pracy Biblioteki. Kolejny przegląd komórek organizacyjnych Biblioteki poznaje czytelnika z jej księgozbiorem, warsztatem pracy informacyjnej i bibliograficznej, metodami upowszechnienia książki i pracy pedagogicznej, funkcjami szkoleniowymi Biblioteki i współpracą z jednostkami sieci terenowej. Dokumentacja liczbowa działalności Biblioteki ujęta jest w 10 tablicach statystycznych.

Druga część książki referuje doświadczenia Pedagogicznych Bibliotek Powiatowych z pracy środowiskowej, z kontaktów z nauczycielami i ośrodkami metodycznymi. Przydatność i rolę Biblioteki Wojewódzkiej oraz placówek terenowych w procesie dokształcania szerokich rzesz nauczycielskich naświetlają zacytowane na końcu listy władz oświatowych, związkowych, użytkowników bibliotek. Księga pamiątkowa stanowi nie tylko ciekawy przyczynek do historii samej Biblioteki, lecz również ilustrację linii rozwojowej i zadań całej sieci bibliotek pedagogicznych w upowszechnianiu oświaty i kultury.

Informator Bibliotekarza i Księgarza. Na r. 1964. Praca zbiorowa pod red. E. Pawlikowskiej. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 16° s. 91 + 207, tab., bibliogr. zł 27.— (2 broszury w obwolucie).

KRZEMIŃSKA W.: *Literatura dla dzieci i młodzieży. Zarys dziejów. Wyd. 2. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° s. 183, ilustr., portr., bibliogr. zł 25.—*

Ukazała się pierwotnie w 1962 r. pt. „Krótki zarys historii literatury dla dzieci”, jako skrypt POKKB dla pracowników bibliotek szkolnych. Wydanie książkowe nie zawiera istotnych zmian w układzie i zakresie materiału, rozszerzona została bibliografia przedmiotu. Stanowić może cenną pomoc w dokształcaniu bibliotekarzy szkolnych i dziecięcych. Uwagi szczegółowe o treści książki — zob. Bibliotekarski plon wydawniczy 1962 r. *Bibliotekarz* 1963 nr 10 s. 280.

Rola biblioteki powszechnej w środowisku. Materiały z Krajowej Narady Przyjaciół Książki. Białystok 22—23.X.1962. W-wa 1963 Biblioteka Narodowa 8° s. 120, tab. 2. (Ministerstwo Kultury i Sztuki, Dep. Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek).

Nad coraz większą aktywizacją społeczeństwa wokół biblioteki, coraz wszechstronniejszym wiązaniem jej ze środowiskiem, nad zróżnicowanymi metodami pracy w tym zakresie — obradowali działacze kulturalni, przedstawiciele bibliotek, członkowie Kół Przyjaciół Bibliotek. Ogólnopolska, pierwsza tego typu po wojnie narada, połączona z omówieniem wyników konkursu „Wiedza pomaga w życiu”, nie tylko podsumowała bogate doświadczenia, lecz w formie konkretnych wniosków wytyczyła dalsze kierunki pracy. Broszura zawierająca pełną dokumentację tych problemów (referaty, dyskusja, wnioski) ma przyczynić się do ich upowszechnienia i realizacji w codziennej praktyce. Dwie załączone tabele statystyczne obrazują rozwój ilościowy oraz najważniejsze formy działalności Kół Przyjaciół Bibliotek — społecznego instrumentu w aktywizacji życia kulturalnego środowiska.

RYTEL Z.: *Katalog alfabetyczny i katalogowanie. Wyd. 2 popr. i uzup. W-wa 1963 Państw. Ośrodek Kształc. Korespond. Bibliotekarzy 8° s. 69, tab., bibliogr. (Kurs dla pracowników bibliotek powszechnych).*

W stosunku do wydanego w 1957 r. nowo opracowany skrypt zawiera obszerniejsze omówienie szczegółowych odsyłaczy autorskich i tytułowych, wyodrębnione informacje na temat opracowania zbiorów prac, przeróbek, wydawnictw albumowych, librett i scenariuszy, do utworów muzycznych. Zmieniony został również w większości materiał przykładowy, zwłaszcza w zakresie katalogowania periodyków. Szkoda, że skrypt nie podaje choćby ogólnych wytycznych do opracowania materiałów nieksiążkowych jak płyty gramofonowe, taśmy magnetofonowe, mikrofilmy, przezroczta itp., gdyż i dla bibliotek powszechnych zagadnienie to staje się coraz bardziej aktualne.

Czytelnictwo

GRONIEWSKA B.: *W poszukiwaniu przyjaciół. Doświadczenia turnieju czytelniczego „Jedziemy w świat”. Zebrała ... W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 16° s. 69 ilustr. (Na zlecenie Ministerstwa Kultury i Sztuki — Dep. Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek).*

Niewielka, bogato ilustrowana książeczka dokumentuje przebieg turnieju czytelniczego dla dzieci w r. oświatowym 1959/60 pt. „Jedziemy w świat”. Miał on na celu „rozbudzenie wśród dzieci zainteresowania innymi krajami oraz rozwinięcie uczuć międzynarodowej przyjaźni za pośrednictwem książki”. Zawarte w publikacji relacje oparte są na oryginalnych pracach młodych czytelników, materiałach źródłowych z bibliotek itp. Choć zaśn zasadniczo przedstawiają one wartość historyczną, bogata gama pomysłów i doświadczeń może być wykorzystana przez bibliotekarzy przy rozwijaniu form pracy z czytelnikiem dziecięcym.

Materiały z badań czytelniczych. Pod red. i z przedm. A. Przecławskiej. W-wa 1963 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° s. 160, rys., tab. zł 25.— (Prace Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. Nr 4).

Publikacja składa się z dwóch rozpraw na tematy czytelnicze. W pracy pt. „Czytelnictwo młodzieży licealnej” A. Walczakowa przedstawia wyniki badań przeprowadzonych w 4 wypożyczalniach publicznych dzielnicy Ochota w r. 1958/59. Badaniami, w których za-

stosowano metodę ankietową, wywiady, analizę kart czytelniczych oraz wypracowania pisemne (w porozumieniu z odpowiednią szkołą). Objętych zostało 590 uczniów klas 8—11. Analiza czytelnicza dotyczy różnych gatunków literackich, a więc powieści, poezji, dramatu; zbadano ponadto poczytność czasopism informacyjno-rozrywkowych. Wyeksponowany został stosunek młodzieży do lektury obowiązkowej. Wyniki badań uzupełniono charakterystyką sylwetek wybranych czytelników. Aneks stanowią teksty ankiety oraz spisy książek najbardziej poczytnych.

Nieco inny aspekt badawczy ma następna praca K. Zabrodzkiej: *Rola książki w życiu młodzieży*. Materiał analityczny oparto na ankiecie, przeprowadzonej w l. 1958—60 wśród 10% młodzieży w wieku 14—25 lat (przeważnie uczniów szkół ogólnokształcących i zawodowych) w wypożyczalniach W-wa-Śródmieście. Opracowanie dotyczy z jednej strony zainteresowań czytelniczych, z drugiej wypowiedzi na temat roli i znaczenia książki w kształtowaniu postaw życiowych młodzieży. Wypowiedzi skonfrontowano następnie z opiniami czytelników dorosłych. Warto podkreślić, że całość problemów rozpatrywana jest na szerokim tle zainteresowań ogólnych młodzieży oraz oddziaływania innych środków kultury masowej jak kino, radio, teatr itp. W partii końcowej załączono teksty ankiety oraz zestawienia liczbowe i procentowe odpowiedzi na poszczególne jej punkty.

Zrozumiałe, że obydwie prace nie zawierają sztywnych sformułowań czy definitywnych wniosków, stanowią jednak ważny „głos w dyskusji”, nieodzowny przy właściwym i celowym organizowaniu czytelnictwa, doborze księgozbiorów itp.

Helena Wiącek

POLSKIE WYDAWNICTWO MUZYCZNE

Polskie Wydawnictwo Muzyczne obchodzi w tym roku jubileusz 20-lecia swojego istnienia. W roku 1945, gdy stolica kraju leżała w gruzach, pod Wawelem znalazło swoje „miejsce na ziemi” wielu czołowych kompozytorów, wirtuozów, pedagogów. Stąd PWM rozpoczęło swoją pracę w kolebce polskiego drukarstwa, w kilku ciasnych pokojach. Dziś Wydawnictwo liczy ok. 220 pracowników, mieści się w 5-piętrowym, specjalnie zbudowanym gmachu, a jego produkcja roczna wynosi 400 tytułów. Ma już poza sobą z górą 5 500 pozycji wydawniczych o łącznym nakładzie ok. 20 mln egzemplarzy.

Rozwój Polskiego Wydawnictwa Muzycznego towarzyszy rozwojowi życia muzycznego w naszym kraju, które od chwili wyzwolenia przeżywa swój „złoty wiek”. Można powiedzieć, że nic, co jest związane z dobrą muzyką, nie jest Wydawnictwu obce, PWM jest bowiem z założenia placówką o tematyce uniwersalnej. Jest swego rodzaju wydawnictwem mikrokosmosem: od wydawnictw szkolnych do muzyki tanecznej, od pieśni ludowej do najnowszej muzyki współczesnej, od popularnych książek o muzyce do rozpraw muzykologicznych, od wydawnictw dziecięcych do dokumentarnych.

Według zakresu tematyki podział dotychczasowego dorobku wydawniczego PWM przedstawia się następująco: nuty z zakresu upowszechniania muzyki stanowią 28%, z zakresu wydawnictw dla szkół muzycznych — 32%, z zakresu wydawnictw muzyki polskiej od dawnej do współczesnej — 20%, z zakresu muzyki rozrywkowej i tanecznej — 5%, książki o tematyce muzycznej i albumy — 15%.

Eksport wydawnictw (przeważnie Dzieła Wszystkie Chopina) rozszerzył się w ostatnich latach, osiągając najwyższą roczną sprzedaż w kwocie 8,7 mln zł. Ostatnio dynamicznie rozwija się eksport matryc nutowych na zamówienie poważnych wydawnictw z Europy zachodniej i Stanów Zjednoczonych.

Oprócz produkcji wydawniczej przeznaczonej na sprzedaż PWM produkuje dla wypożyczania, głosy orkiestrowe, chórowe dla potrzeb orkiestr filharmonicznych i operowych, dla chórów, zespołów instrumentalnych. Jest to specjalny dział PWM — Centralna Biblioteka Nutowa. Zawiera ona ok. 25 000 pozycji, a roczny przyrost wynosi ok. 1 000. Do zakresu jej działalności należy również wypożyczanie naszych materiałów nutowych za granicę (za pośrednictwem „Ars Polona”). O intensywności usług CBN świadczy liczba przesyłek — w ciągu roku ok. 4 500, dziennie czasem 30.

Wszystko wskazuje na to, że przyszły rok przyniesie muzykom i melomanom obfitą porcję interesujących nowości. Z kilkuset tytułów, jakie dotrą do rąk odbiorców, warto wymienić kilka z różnych względów zasługujących na szczegól-

niejszą uwagę. Po paru latach intensywnej pracy (i oczekiwania) ujrzą światło dzienne pierwsze tomy krytycznych edycji „klasyków” naszej literatury muzycznej. Tom Ballad otworzy 35-tomowe Wydanie Narodowe dzieł Chopina pod redakcją J. Ekiera i pod auspicjami Towarzystwa im. Chopina. Z dzieł Stanisława Moniuszki ukażą się dwa pierwsze „Śpiewniki domowe”, z Dzieł Karola Szymanowskiego — III Symfonia („Pieśni o nocy”). Spośród 20 nowych tytułów reprezentujących w planie przedchopinowską epokę naszej kultury największe zainteresowanie wzbudzić może nowy tom PAN-owskiej serii „Monumenta Musicae in Polonia”, zawierający kilkadziesiąt utworów Mikołaja Zieleńskiego oraz trzy tomy ineditów folklorystycznych Oskara Kolberga pochodzących z Pomorza, Mazurów Pruskich i Śląska. Muzyka współczesna będzie reprezentowana jeszcze silniej niż zazwyczaj, odbijając istniejącą różnorodność kierunków i wyjątkową bujność rozwoju. Wśród kompozytorów, których partytury zostały przewidziane do wydania, znajdują się nazwiska naszych luminarzy: Lutosławskiego, Bairda, Bacewiczówny, Pendereckiego. Warto zaznaczyć, że niemal połowa partytur jest dziełem najmłodszej, wkraczającej dopiero w życie, generacji kompozytorskiej.

Repertuar szkół muzycznych zostanie w przyszłym roku wzbogacony o nowe „szkoły” na poszczególne instrumenty, o zbiory etud i utworów z wszystkich epok literatury światowej, od Bacha i Vivaldiego do Bartoka i Prokofiewa. Najwięcej nowych wydawnictw, jako najliczniejsi z uczących się, otrzymują pianiści, skrzypkowie i akordeoniści, ale plan nie zapomina i o grających na instrumentach dętych, wiolonczeli, organach itp. W repertuarze popularnym na pierwszy plan wysuwają się nowe śpiewniki chóralne. W piosence dochodzi do głosu nowa polska fala — piosenki uformowane w piwnicach, teatrzykach studenckich i „Kabarecie Starszych Panów”.

Czytelnikom książek o muzyce Wydawnictwo obiecuje kilka wznowień i dwadzieścia nowych tytułów. Jest wśród nich m. in. przewodnik koncertowy (idący w ślad za operowym, który ukaże się wcześniej), monografia twórczości Arnolda Schönberga, przekład tomu słynnych studiów Mazela o Chopinie, dwa almanachy poświęcone gitarze i akordeonowi, przekład interesującej książki A. Haskella o balecie, wreszcie trzy oczekiwane przez odbiorców drugie tomy: historii muzyki powszechnej, historii muzyki polskiej oraz „Leksykon kompozytorów XX wieku”. W postaci albumowej, jako rodzaj fotograficznego reportażu, ukaże się rzut oka na 20 lat muzyki w Polsce Ludowej oraz potężny tom obejmujący ok. 700 dokumentów ikonograficznych ilustrujących temat „Chopin na obczyźnie”.

J. O.

KRONIKA KRAJOWA I ZAGRANICZNA

SESJA NAUKOWA BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

Została ona zorganizowana w ramach Roku Jubileuszowego 600-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego i odbyła się w dniach 16 i 17.XI.1964 r. Sesję otworzyły przemówienia rektora UJ, prof. dra M. Klimaszewskiego i dyr. BJ, doc. dra J. Baumgarta. W pierwszym dniu obrad wygłosili referaty: dyr. B-ki Uniw. Łódzkiego, prof. dr H. Wieckowska: „Rozwój bibliotek uniwersyteckich a 20-lecie Polski Ludowej”, oraz dr B. Świderski z B-ki Uniw. Poznańskiego: „Współpraca i specjalizacja bibliotek naukowych w Polsce w zakresie gromadzenia zbiorów”. W drugim dniu dr Z. Ciechanowska z BJ mówiła o zagadnieniu opracowywania historii bibliotek polskich na przykładzie historii BJ, a dyr. J. Baumgart o zagadnieniach budownictwa bibliotecznego także na przykładzie gmachu BJ. Odbyło się również otwarcie wystawy pt. „Z dziejów Uniwersytetu Jagiellońskiego” a uczestnicy sesji zwiedzili Bibl. Jagiellońską i inwestycje Uniwersytetu.

KONFERENCJA NA TEMAT CZYTELNICTWA

W dn. 18 i 19.XI ub. r. odbyła się w Warszawie krajowa konferencja, poświęcona problemom czytelnictwa w Polsce zorganizowana przez Min. Kultury i Sztuki oraz Bibliotekę Narodową (Inst. Książki i Czytelnictwa). Wzięło w niej udział ok. 100 uczestników, wśród których byli pracownicy bibliotek wojewódzkich i miejskich, księgarze, przedstawiciele wydawnictw,

związków zawodowych, organizacji młodzieżowych, społecznych i kulturalnych oraz naukowcy-socjologowie. Przybyli także przedstawiciele wydziałów kultury KC PZPR i NK ZSL. Obrady zagałę wicemin. Kultury i Sztuki, Z. Garstecki. Podstawą obrad i dyskusji były referaty, przygotowane przez pracowników IKiCZ.

OGOLNOPOLSKA NARADA BIBLIOTEKARZY

Odbyła się w dniach 24–26.XI. ub. r. z inicjatywy Min. Kultury i Sztuki oraz CRZZ w Krakowie. Tematem narady była praca oświatowa bibliotek w ośrodkach wielkoprzemysłowych. Uczestnicy zajmowali się zagadnieniem upowszechniania czytelnictwa w dużych ośrodkach przemysłowych na przykładzie Nowej Huty. Naradę przygotowała Bibl. Miejska w Krakowie.

WIECZÓR KU CZCI STEFANA DEMBEGO W BIBLIOTECIE NARODOWEJ

Po uroczystości zorganizowanej przez Towarzystwo Przyjaciół Książki (vide nr 1 br.) — w dn. 28.XI.1964 odbył się w gmachu BN przy pl. Krasińskich w W-wie wieczór, poświęcony wspomnieniom o pierwszym dyrektorsie BN Stefanie Dembym. Wzięli w nim udział byli współpracownicy i przyjaciele dyrektora — niektórzy z nich do obecnej chwili pracują w BN — oraz jego wnuczek. Bardzo interesujące wspomnienia, nagrane na taśmę magnetofonową, zostaną wykorzystane przy opracowywaniu księgi ku czci S. Dembego.

SPOTKANIE DYREKTORÓW BIBLIOTEK WOJEWÓDZKICH

Kolejne spotkanie, zorganizowane przez BN, odbyło się dn. 9 i 10.XII ub. r. Było ono poświęcone bibliotecznej służbie informacyjnej. W czasie obrad wygłoszono następujące referaty:

dr M. Manteufflowa (BN) — Służba informacyjna w Bibliotece Narodowej i jej współpraca z bibliotekami w terenie,

mgr M. Bzowska (B. Publ. m. st. W-wy) — Organizacja i warsztat pracy Działu Informacyjno-Bibliograficznego w Bibl. Publicznej m. st. Warszawy,

mgr M. Gawarecka (Woj. i M. B. Publ. w Lublinie) — Służba informacyjno-bibliograficzna podstawą działalności oświatowo-naukowej w publicznych bibliotekach powszechnych, doc. dr A. Wysocki (Ośr. Dok. i Inf. Nauk. PAN) — Organizacja informacji naukowej w PAN, oraz

mgr H. Uniejewska (Bibl. SGPiS) — Wybrane problemy służby informacyjnej bibliotek naukowych specjalnych na przykładzie bibliotek społeczno-ekonomicznych.

Materiały z tej konferencji zostaną częściowo opublikowane w numerze następnym.

JUBILEUSZ BIBLIOTEKI AN ZSRR

W listopadzie 1964 Biblioteka Akademii Nauk ZSRR obchodziła uroczystie jubileusz 250-lecia swojego istnienia. Powstanie jej wiąże się z imieniem cara Piotra I. W r. 1714 zorganizował on bibliotekę, którą następnie w r. 1724 włączył do powołanej do życia Akademii Rosyjskiej. W dn. 1.I.1964 Biblioteka łącznie ze zbiorami jej filii w Leningradzie liczyła ponad 9 mln egzemplarzy. Ze zbiorów jej korzystało rocznie 28 000 czytelników. Biblioteka bierze czynny udział w opracowywaniu nowego sowieckiego systemu klasyfikacji biblioteczno-bibliograficznej i centralnego katalogu książek rosyjskich XVIII wieku. (*Sowietskaja Bibliografija*, 1964, nr 6).

KONFERENCJA ANGIELSKO-SKANDYNAWSKA

W październiku ub. r. odbyła się w Sjusjœn (Norwegia) IV konferencja angielsko-skandynawska, poświęcona problemom rozwoju bibliotek powszechnych. Wzięło w niej udział 9 delegatów z Danii, 6 z Finlandii, 15 z W. Brytanii, 12 z Norwegii i 12 ze Szwecji oraz obserwatorzy z Irlandii, Holandii, NRF, USA i Kanady. Wygłoszone referaty oraz dyskusja dotyczyły pracy z młodzieżą, działalności bibliotek szpitalnych i dla niewidomych. Wiele uwagi poświęcono służbie informacyjnej. Uczestnicy konferencji zwiedzili również szereg bibliotek powszechnych w Norwegii. (*Library Association Record*, 1964, nr 11 s. 472–477).

JUBILEUSZ CENTR. B-KI POLITECHNICZNEJ ZSRR.

W dn. 17.IX.1964 odbyła się w Moskwie uroczystość z okazji 100 rocznicy założenia tej biblioteki. Zaproszeni goście oraz czytelnicy zwiedzili wystawę, na której zgromadzono najcenniejsze eksponaty ze zbiorów Biblioteki. (*Bibliotekar'*, 1964, nr 11, s. 62).

ROZSTRZYGNIECIE KONKURSU NA REPORTAŻ „BIBLIOTEKA W ŚRODOWISKU”

W ramach Dwudziestolecia Polski Ludowej Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wespół ze Stowarzyszeniem Dziennikarzy Polskich zorganizowało dla dziennikarzy i publicystów konkurs na reportaże na temat „Biblioteka w środowisku”.

Ze względu na to, że termin nadsyłania prac okazał się zbyt krótki (m. in. wypadał tuż po wakacjach) obie organizacje (SBP i SDP) postanowiły przedłużyć termin do 30.XI.1964 r. O przedłużeniu terminu powiadomiono członków SDP (w komunikacie) oraz szerszą publiczność (wzmianką prasową).

Do jury zaproszono z ramienia SBP: na przewodniczącą — kol. Irenę Morsztynkiewiczową, na członków — kol. kol. Jadwigę Ćwiekową i Ewę Pawlikowską. Z ramienia SDP — red. red. Bolesława Bartoszewicza, Jerzego Mikke, Antoniego Olche; Ministerstwo Kultury i Sztuki reprezentowała kol. Teresa Wielądek.

Na konkurs wpłynęły ogółem 43 prace, w tym większość nadesłana przez samych autorów, część przez Okręgi SBP (Opole, Warszawa-województwo, Lublin, Białystok, Koszalin), dwie prace nadesłały redakcje („Słowo Powszechne” i „Gazeta Zielonogórska”). Z Warszawy wpłynęło 19 prac, z Białegostoku — 4, z Opola — 2, z Łodzi — 2, z Krakowa — 2, z Lublina — 2, z Zielonej Góry — 3, z Koszalina — 2, z Katowic — 1, z Bydgoszczy — 1 („Panorama Północy”), z Rzeszowa — 1.

Sąd Konkursowy postanowił, że:

1. Nadesłane teksty audycji radiowych zostaną włączone do konkursu, mimo że warunki konkursu nie wspominały o tego rodzaju materiałach.
2. Cały materiał zostanie przejrany i oceniony przez członków jury.
3. Jako wytyczne przy ocenie materiału przyjęto m. in. trzymanie się tematu, dobry styl, żywość w przedstawieniu tematu, znajomość zagadnienia i terenu.
4. W drodze wyjątku zostaną włączone do konkursu 2 prace nadesłane w parę dni po terminie.

Po zapoznaniu się z całością materiału sąd konkursowy postanowił:

Pierwszej nagrody nie przyznawać.

Trzy drugie nagrody po 2 000 zł przyznano: (1) Halinie Dudowej (Warszawa) za reportaże o pracy biblioteki gromadzkiej w Brzeźnie, pow. Chełm Lubelski, zamieszczony w *Tygodniku Kulturalnym* z dn. 26 lipca 1964 r. i zatytułowany „Otwieranie świata”, (2) Romualdowi Karasiowi (Lublin) za reportaże o pracy filii Biblioteki im. H. Łopacińskiego jednej z dzielnic Lublina i o tym co dała ona środowisku. Reportaże zostały zamieszczone w *Kurjerze Lubelskim* z dn. 29.XI.1964 r. i zatytułowany „Skarby Dzielnic”, (3) Tadeuszowi Zimeckiemu (Warszawa) za audycję radiową nadaną przez Polskie Radio w programie ogólnopolskim w dniu 8 września 1964 r. o pracy koziennickich bibliotekarzy i o ich powiązaniu z życiem Koziennic (tytuł audycji: „Brak sekretarek na rudo”).

3 trzecie nagrody po 1500 zł przyznano: (1) Stanisławowi Adamczykowi (Warszawa) za 4 reportaże o pracy bibliotek w środowisku wiejskim, zamieszczone w *Zielonym Sztandarze* („Jedna z wielu”, „Roboczy portret laureata”, „Miłośnicy z Dłutowa”) oraz w *Zarzewiu* („W królestwie książki”). (2) Irenie Czech (Białystok) za audycję radiową nadaną przez Białostocką Rozgłośnię Polskiego Radia w dniu 11 listopada 1964 r. o pracy Miejskiej i Powiatowej Biblioteki w Łomży. (Tytuł audycji „Korespondencja”), (3) Januszowi Koniuszowi (Zielona Góra) za reportaże o pracy biblioteki w Bukowcu, pow. Międzyrzecz, woj. Zielona Góra, zamieszczone w tygodniu *Nadodrza* z września 1964 r. i zatytułowany „Wejście w świat”.

2 wyróżnienia po 1000 zł przyznano: (1) Zuzannie Czajkowskiej (Warszawa) za reportaże o pracy bibliotek na terenie woj. zielonogórskiego zamieszczone w *Słowie Powszechnym* z dn. 20/21 maja 1964 r. zatytułowany „Dlaczego pan nie był jeszcze w naszej bibliotece?”, (2) Jackowi Maziańskiemu (Katowice) za reportaże o pracy biblioteki w Boguszowicach zamieszczone w *Dzienniku Zachodnim* z dnia 8 lipca 1964 r. i zatytułowany „Jak w lustrze”.

Ponadto jury oceniło jako bardzo dobrze napisany i zawierający ciekawe dane o zaopatrzeniu bibliotek w książki artykuł Bolesławy Hajdukowicz (Warszawa) zamieszczony w *Sztandarze Młodych* z dnia 27/28 maja 1964 r. i zatytułowany „Półtora miliarda: mało czy dużo?” Ze względu jednak na to, że odbiegał on znacznie od właściwego tematu nie został wzięty pod uwagę przy typowaniu do nagród.

Uroczystość wręczenia nagród odbyła się dnia 21 grudnia 1964 r.

Ir. M.

A. PRZEPISY OGÓLNE

FINANSE

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 5 grudnia 1964 r. w sprawie zasad udzielania pomocy kredytowej zamiejscowym pracownikom — absolwentom i studentom szkół wyższych na opłacenie części wkładu własnego w spółdzielniach budownictwa mieszkaniowego. Mon. Pol. nr 86, poz. 413.

Pracownicy — absolwenci i studenci zatrudnieni w uosoleznionych zakładach pracy w trybie ustalonym w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. o zatrudnianiu absolwentów (Dz. U. nr 8, poz. 48; zob. też: „Bibliotekarz” z 1964 r. nr 4, s. 127) mogą uzyskać z banku pożyczkę na uiszczenie części (tj. 66—80%) własnego wkładu w spółdzielniach budownictwa mieszkaniowego. Pożyczka ta spłacana jest w okresie 5 lat w kwartalnych ratach. Po spłaceniu połowy pożyczki bank może zastosować pewne ulgi w dalszej spłacie.

Uchwała Nr 378 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 1964 r. w sprawie stosowania sankcji bankowych za niezugodnienie stanu rachunków bankowych. Mon. Pol. nr 88, poz. 418.

Posiadacze rachunków bankowych obowiązani są „potwierdzać zgodność sald swoich rachunków bankowych na koniec ostatniego dnia każdego roku lub zgłaszać niezgodność sald w terminie 14 dni od daty wysłania przez bank pisma zawierającego stan salda”. W przypadku niezgodności należy wyjaśnić ją w terminie 14 dni od daty zgłoszenia. Banki i spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe mogą żądać od posiadaczy rachunków bankowych potwierdzenia zgodności sald również i w innych terminach. W przypadku niewykonania tych obowiązków bank wstrzymuje wypłaty gotówkowe (z wyjątkiem wypłat funduszu płac) i zwraca się do jednostki nadzórnej posiadacza rachunku bankowego o zastosowanie sankcji jednorazowego (częściowego lub całkowitego) pozbawienia premii przewidzianej dla głównego (starszego) księgowego. Traci moc obowiązującą uchwała nr 509 Prezydium Rządu z dnia 2 lipca 1955 r. w sprawie stosowania sankcji bankowych za niezugodnienie stanu rachunków bankowych (Mon. Pol. nr 65, poz. 853).

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 19 grudnia 1964 r. zmieniające zarządzenie w sprawie nadania państwowym jednostkom organizacyjnym formy zakładów budżetowych. Mon. Pol. nr 88, poz. 422.

Na mocy tego zarządzenia rejonowe, osiedlowe i gromadzkie ośrodki kultury otrzymują formę zakładów budżetowych.

Uchwała Nr 8 Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 1965 r. w sprawie składników funduszu płac i pozostałych wynagrodzeń z tytułu pracy w jednostkach gospodarki uosoleznionej. Mon. Pol. nr 2, poz. 5.

Uchwała szczegółowo określa jakie tytuły należności za prace należy zaliczać do poszczególnych grup funduszu płac i innych wynagrodzeń (premie, nagrody pieniężne i rzeczowe itp.). Przepisy uchwały mają zastosowanie przy księgowaniu, planowaniu i sprawozdawczości finansowej.

NARODOWY PLAN GOSPODARCZY

Uchwała Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 12 grudnia 1964 r. o narodowym planie gospodarczym na 1965 r. Mon. Pol. nr 87, pol. 415.

Narodowy plan gospodarczy na 1965 r. przewiduje zakupienie dla publicznych bibliotek powszechnych 2 984 tys. tomów, co stanowi wzrost o 11,1% w porównaniu z przewidywanym zakupem książek od tych bibliotek w roku 1964.

UBEZPIECZANIE MIENIA

Pismo Ministerstwa Kultury i Sztuki — Departamentu Pracy Kulturalno-Oświatowej i Bibliotek z dnia 23 grudnia 1964 r. Nr KOB-III-20-5/64 w sprawie ubezpieczania mienia bibliotek. („powiel.”).

W odpowiedzi na pismo Wydziału Kultury PWRN w Koszalinie Ministerstwo powołując się na odpowiednie przepisy wyjaśnia, iż jednostki budżetowe nie mają obowiązku ubezpieczania swego mienia. Odpis tego pisma skierowano do wszystkich wydziałów kultury prezydentów wojewódzkich (miejskich — w miastach wyłączonych z woj.) rad narodowych.

TęZar

CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY

TREŚĆ — СОДЕРЖАНИЕ — CONTENTS

<i>S. Osmólska</i> : Ostatnie zmiany w Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej	33
— Последние изменения в Универсальной Десятичной Классификации	
— The last changes in the Universal Decimal Classification	
<i>E. Piotrowska</i> : Dobór książek	37
— Подбор книг	
— Book selection	
<i>M. Grzybowski</i> : Organizacja zakupów książek w PiMBP w Kozienicach	39
— Организация закупки книг в Повятовой и Городской Библиотеке в г. Ко- зенице	
— Purchase organisation in the District and Municipal Library at Kozenice	
<i>H. Wiącek</i> : Biblioteki powszechne w kraju pięciuset wysp. Notatki z po- bytu w Danii (I)	43
— Массовые библиотеки в стране пятисот островов. Заметки из путешествия по Дании (I)	
— Public libraries in the country of five hundred isles. Notes made during a visit to Denmark (I)	
<i>J. Podgóreczny</i> : Aktyw społeczny MBP w Bydgoszczy	49
— Общественный актив при Городской Публичной Библиотеке в г. Быдгоще	
— Public activities group at the Municipal Library of Bydgoszcz	
Listy do Redakcji	
Писма в редакцию	
Letters to the Editor	
<i>J. Szymanowska</i> : Projekty „racjonalizatorskie”	51
— „Рационализаторские” проекты	
— „Rationalisation” projects	
Z życia SBP	
Из жизни СПБ	
News from PLA	
Z prac Sekcji Pamiętnikarsko-Historycznej Okręgu Warszawskiego SBP	52
Работа Историческо-Мемуарного отдела варшавского округа СПБ	
News from the Historical and Memoirs' Section of Warsaw Division of the PLA	
Przegląd piśmiennictwa	
Обзор литературы	
Reviews of books and articles	
<i>T.B.W.</i> : Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie	
— Проблемы библиотек и чтения в печати	
— Problems of libraries and reading in the press	
<i>H.W.</i> : Przegląd literatury bibliotekarskiej (za II półrocze 1963)	56
— Обзор библиотечеведческой литературы (за II полугодие 1963)	
— Reviews of books on library science (second halfyear 1963)	
<i>J.O.</i> : Polskie Wydawnictwa Muzyczne	60
— Польские Музыкальные Издательства	
— Polish Music Publishing House	
Kronika krajowa i zagraniczna (M.K.)	61
Внутренняя и международная хроника	
Domestic and foreign chronicle	
Rozstrzygnięcie konkursu na reportaż pt: „Biblioteka w środowisku”	62
Результаты конкурса на репортаж п.н. „Библиотека в общественной среде”	
Results of the competition for an article „Library in its environment”	
Przepisy prawne (TeZar)	63
Законодательство	
Legal regulations	

REDAGUJE KOMITET: *F. Bursowa, T. Bruszewski, H. Falkowska, J. Kołodziejska*
(zast. redaktora), *Cz. Koziół, E. Pawlikowska* (redaktor), *D. Stępniewska* (sekretarz),
I. Szczepańska.

SPROSTOWANIE

W numerze 11 z 1964 r. w sprawozdaniu pt. Międzynarodowe seminarium poświęcone budownictwu i wyposażeniu bibliotek narodowych — zostało zniekształcone zdanie (str. 342 w. 18 od góry), które powinno brzmieć: „Z kolei poruszono zagadnienie pionowego podziału magazynu na strefy, ułatwiające organizację przechowywania zbiorów i ważne dla zabezpieczenia ich od pożaru...” — za co Autora i Czytelników przepraszamy.

UWAGA! PRENUMERATORZY BIBLIOTEKARZA

Administracja Wydawnictw
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
zawiadamia uprzejmie, że

**1 stycznia 1965 r. ulegają zmianie warunki
prenumeraty czasopism fachowych bibliote-
karskich, wydawanych przez Stowarzyszenie.**

Prenumerata roczna miesięcznika **BIBLIOTEKARZ** wynosi
zł 60.— (cena jednostkowa numeru zł 5.—);

miesięcznika **Poradnik Bibliotekarza** — zł 48.— (cena jedno-
stkowa numeru zł 4.—);

kwartalnika **Przegląd Biblioteczny** (wraz z dodatkiem „Prze-
gląd Piśmiennictwa o Książce”) — zł 96.— (cena jednostko-
wa numeru zł 24.—).

Przypominamy zarazem, że wpłat na prenumeratę wymienionych
czasopism na rok 1965 dokonywać można jeszcze według podanych
wyżej stawek na konto: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Admi-
nistracja Wydawnictw, Warszawa, Konopczyńskiego 5/7. NBP IV O/M
1528-9-4205, lub PKO I-9-120056, z wyraźnym uwidocznieniem tytułu
wpłaty.